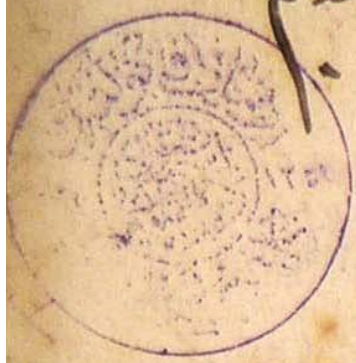

دفتر نشر و برون رسانی
۱۳۴۱

صفحه ۳ - ۴

شماره اول ۱۳۴۱

در دینی هماره

دار الفنون

ادبیات و فلسفه و تاریخ و جغرافیا و ادبیات

فلسفه ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایکمی آید به نشر اول نور

مندرجات

علی اکرم
فاضل نظمی
نجم الدین صادق
خلیل نعمه الله
یوسف شریف
محمد شرف الدین

« نفی » ده تصنع
یونان قدیم ایله اسکی روماده تقویم سال و اصول تواریخ
سوسیالیزم
فلسفه اصطلاحی
ادبیات تاریخی
متنی دن اول شعر

استانبول - مطبعة عامرة

۱۹۲۶

مقدمه

«(متنی) دن اول شعر»

شعراى مولدينك قافله سالارى اولان [ابونواس وفاتى ۱۹۵] دن صكره شهرتجه
ايكنجى درجه ده اولان [ابو تمام [۱]] و [بخترى وفاتى ۲۸۴] كليرلر كه عين قيسله به
[طى قيسله سى] منسوب اولان بو ايكي شاعر معاصرلردن بشيوز شاعرك شهرتلىنى
كولكه ده براقشلىر ايدى [۲] (مبىنج) باديه لرندى لسانك بتون صفوت وصميميتيله ريان
اولمش اولان (ابو عبادة وليدين عبيد الطائى - بخترى) (عراق) و رودنده اونجى خليفه
(متوكل) و تقديم ايتمش اولدينى ايلك قصيده سيله مظهر تقدير اوله رق بو خليفه نك ندماسى
ميانه داخل اولمش و بتون اشعار و قصايدنى سراى محيطنه و بونك زماننده كى وقوعاته
حصر ايتديكندن ديوانى عادتاً شاعرانه يازيلش بر وقعه نويس تاريخى رنگنى آلمشدر .
بر طرفدن عيد فطر صباحى خلقك تكبير و تهليللرى آره سنده ؛ كوشك ايلك ياييلان
ضيا ليله پر لمعان موكب اورتاسنده خرقة نبوى صيرتنده خليفه نك بيرام نمازى مراسمنى تصوير
ايدىيور ؛ ديكر طرفدن ده دروننه (دجله) صولرى اساله ايتديريلن سراى باغچه سنده كى
حوض و اطرافنده كى (دجله) دن صو آلان آرقلرك مجموع هيئتنى سائل سيكه لر دن جريان
ايله تراكم ايتمش كوموشه و كيجه لرى اوزرندى ييلديزلرك انعكاسندى طولايى بو حوضى يره
[۱] اسمى (حبيب بن اوس) در (۱۹۰) ده تولد ايله ۲۲۸ ، ۲۲۹ ، ۲۳۱ تاريخنده
(موصل) ده وفات ايتمشدر . اسمر ، اوزون بوبلى و براز دىلى به پهمه ايدى . (ابونھشل بن حميد
الطوسى) نامنده برى قبرى اوزرينه برقه بنا ايتدبرمش ايدى . [مروج الذهب ج ۲ ص ۲۷۹ ،
مصر طبعى] ده كوريلديكى وجه اوزره چوق شاقاجى ايدى . حتى بعضاً شاقالرينى دينى مسئوليتى باعث
اوله جق قدر ايلرو كوتورور ايدى .
[۲] (ابن رشيق القيروانى) نك انتقاد اشعاره دائر چوق استادانه اولان [العمدة فى صناعة
الشعر و نقده ج ۱ ، ص ۶۳ و متعاقب ، مصر ، مطبعة سعادت طبعى] . (الموازنة بين ابى تمام
والبخترى) صاحبي (آمدى) بو شرفى يالكز (بخترى) به حصر ايدىيور . مذكور كتاب
ص ۶ . [الابانة عن سرقات المتن لفظاً و معنى ص ۶ ، مصر ، مطبعة عباسيه طبعى] ده ايسه
(بخترى) نك بشيوز شاعرك نامنى اسقاط دكل شهرتلىنه حسداً بو مقدار شاعرك ديوانلرى ياقمش
اولدينى كوريلمكه در .

ایتمش کوکه و اطرافنده کی رنکا رنک چیچکلی طاووس توپلرینه بکزه ده رک سرائیک
خصوصی نغمه لرینی ترنم ایدیور ایدی . کندی اوکنده بو خلیفه نك وقوع بولان قتلندن
[۱] صکره داها آلتی خلیفه نك مدیحه کوسی اولان بو شاعر لساننده کی سلاست و حسن
بیان والفاظنک عذوبتندن طولای شعرلرینه [سلاسل الذهب] دیدیرتمش ایدی .

تکلف و تصنعدن تمامیه آزاده اولان (بختری) نك چو جو قلعنده [ابوسعید محمد بن
یوسف الثغری] نك حضورنده انشاد ایتیش اولدینی قصیده سنی اوراده حاضر بولنان
(ابوتمام) دقتله دیکلیه رک فوق العاده تقدیر ایتیش و جائزه سنی تضعیف ایتدیردیکی کی
کندیسی دخی آلندن اوپمک صورتیه اظهار حسیات ایتیش و عین قبیله یه منسوبیتلریله
افتخار ایده رک (ینبوع الشعر - شعر منبعی) اولدق لرینی سویلش ایدی [۲] .

(بختری) یه نسبتله سنأ بیوک اولدیغندن (طائی اکبر) دینیلان (ابوتمام) ده ایسه ؛
(طائی اصغر) ده ؛ بو بادیه چو جو غنده کی طبعیلک یوق ایدی . بونک قدر لساننده جیادت
اولما مقله برابر منشائی اولان مصر محیط مدینسک روحنده کی انعکاساتیه شعرلرینی سراپا
صنعتله طولدیرمشدر . [عبدالله بن المعتز [۳]] (البديع) نده (بشار وفاتی ۱۸۷)
و (ابونواس) و (مسلم بن الولید ، صریع الغوانی وفاتی ۲۰۸) ک شعرلر نده فضلہ لغی
آز چوق حس ایدیلن صنایعک (ابوتمام) ک شعرلر نده طاشدیغنی سویلر . [۴] بو استادک

[۱] المعمدة فی صناعة الشعر ونقده ج ۱ ، ص ۲۲

[۲] الموازنة بین ابی تمام والبختری ص ۴

[۳] (مقتدر) خلیفه نك برنجی خلعتدن صکره (المرتضى بالله) [یاخودالراضی بالله ، ابوالفرداج ، ۲
ص ۶۲ ، یاخود المنتصف بالله . ثمارالقلوب فی المضاف والمنسوب ص ۱۵۰ ، یاخود الغالب بالله
وفیات الاعیان ج ۱ ، ص ۳۶۵] لقبیه خلیفه اولان ذاتدر . عباسی خلیفه لرینک اون اوچنجیسی
اولان (معتز) ک اوغلیدر . مشهور شاعر اولوب تشبیهات واستعاره لری برنجی درجه ده عد ایدیلر .
(مبرد وفاتی ۲۸۶) و (ثعلب وفاتی ۲۹۱) دن او قومش ایدی (البديع) نامیه بش باب اوزرینه
بازدهش اولدیغنی کتابده ؛ استعارة ؛ تجنیس ؛ طباق ، ردالعجز علی الصدر ومذهب کلامیدن ایلك دفعه
کندیسی بحث ایتمشدر . (ثمارالقلوب) ده (تشبیهات ابن المعتز ص ۱۸۲ وخلافت ابن المعتز ص ۱۵۰)
دییه ایکی مثل ایراد اولمقده درکه برنجیسی کوزهل تشبیهلری ایچون ایکنجیسی ده بر کونلک اولان
مدت خلافتند طولای سرعت زوال خصوصنده ضرب و ایراد اولنور . (الزهر والریاض - چیچکلی
وباغچلر) و (اشعارالملوک) نامنده کی اثرلر نده بشقه برده طبقات شعرا یه دائر دیکر بر اثری واردر .
[۲۴۷] ده دوغمش و [۲۹۶] ده قتل اولمشدر .

[۴] الموازنة بین ابی تمام والبختری ص ۸

سلاست و حسن بیانه مالک اولدیغنه برشاهد کتیرمک ایسترسهک طقوزنجی خلیفه (واثق)
 زماننده (خراسان) والیسی بولنان بنی طاهر دن (عبدالله بن طاهر) حضورنده انشاد
 ایتیش اولدیغی قصیده سنی والینک مصاحبی شاعر و منقد مشهور (ابو العمیشل الاعرابی
 وفاتی ۲۴۰) یه بکندیره مدیکندن جائزه سنی کوچ ایله آلمش اولدیغنی سویلرزه که بونک
 « اکلاشیلیمیه جق سوزی نیچون سویلیورسک ؟...! » خطاب عتابنه بو استاد سخن درحال
 « سویلنیلن سوزی نیچون اکلامیورسک ؟...! » جواب صوابی ویرمش ایدی . [۱]
 بورادن (عراق) ه عودتنده (همدان) ه اوغرایان (ابوتام) دوستلرندن (ابوالوفا بن
 سلمه) نام ذاتک خاتهنه اینمش ایدی که بو اثناده پک چوق قار یاقوب یوللر کیلیمش
 و بوجبوریتله طول مدت بوراده قلمش ایدی . (ابوالوفا) وجودینی غنیمت بیلدیکی بو عزیز
 مهماننه خصوصی کتبخانه سنی آچمش و (ابوتام) ده بوزنکین کتبخانه دن انتخاب طریقله
 بش کوزهل کتاب وجوده کتیرمش ایدی . عرب عرباء اشعارندن اون باب اوزرینه
 منتخب پارچه لری احتوا ایدن و برنجی بابی اولان (الحماسة) نامیله معروف بولنان کتاب
 بونلردن بریدر . [۲] حسن انتخابیله مشهور اولان بو شاعر ؛ برچوق قبیله لره منسوب
 مختلف شاعرلرک هر درلو شعرلرینی محتوی (الاختیار القبائلی الاکبر) و یالکز بونلرک
 اک کوزل شعرلرینی حاوی (القبائلی) و شعرای جاهلیه واسلامیه نک - ابراهیم بن
 هر مه یه قدر - منتخب شعرلرینی طویلایوب (اختیار شعراء الفحول) تسمیه ایتدیکی
 و (اختیار مقطعات) نامی ویرمش اولدیغی کتابلردن بشقه مذکور (الحماسة)
 [۱] الموازنة بین ابی تمام والبحتری ص ۹ . (المثل السائر فی آداب الکاتب والشاعر ص ۱۶۰
 بولاق طبعی ۱۲۸۲) ده (ابوالعمیشل) ه (ابوسعید الضریر) دخی علاوه اولنیور . (زهرالآداب
 وثمرالالباب، عقد الفریدکناری ج ۲ ، ص ۲۷۷) ده (ابوتام) ایچون (بلیغ الخطاب وحاضر الجواب
 ایدی) دینیلیور .
 [۲] بوکتاب مسافر اولدیغی (ابوالوفا) نک کتبخانه سنده قلمش بالاخره (ابوالعوادل) نامنده
 برذات طرفندن (اصفهان) ه کوتورلمش واوراده پک بیوک رغبتله مظهر اولمش ایله ی . برچوق
 شرحلری اولوب اک مشهورلری (ابن جنی وفاتی ۳۹۲) نک شرحیله (ابو هلال العسکری وفاتی
 ۳۹۵) نک شرحلیدر . (ابوالحسن بن سیده وفاتی ۴۵۸) نک آلتی جلد اوزرینه (الانیق)
 نام شرحی و (ابوعلی المرزوقی وفاتی ۴۲۱) و (ابوزکریا خطیب تبریزی وفاتی ۵۰۲) ک [صغیر،
 متوسط ، کبیر] اوچ قطعه شرحلری دخی واردر . (حماسه) نامیله (بختری) و (ابوالسعادات بن
 الشجری وفاتی ۵۴۲) نک دخی بر اثرلری واردر . (ابوالحسن بن ابی الفرج البصری) نک ۶۴۷ ده
 تألیف ایتیش اولدینی بر (حماسه بصریه) سیله (ابوالعلاء المعری وفاتی ۴۴۹) نک ده (حماسه) سی
 واردر که بوصوک اثر یالکز شرابک ذمنه دائردر .
 ادبیات فاکولته سی مجموعه سی - ۶

ایله برابر مجموعاً بش اثریله لسانده یکی حرکتلر وجوده کتیرمش وزمانلرنده عین قبیلهیه منسوب اولان بواییکی شاعر دن بری صرف قدرت شخصییه سیله دیگر ی دخی بوکا علاوه حسن انتخابیله ایقاع ایتدکلری حرکتلردن طولانی مولدین مکتبنک اک مهم سیملری اولمش و بتون نظاری کندیلرنده طویلاش ایدیلر .

برنجی قسم

[« سيف الدوله » به انسابه قرر]

اسمی (احمد) اولان متنبی - پیغمبرلك دعوا ایدن - (۳۰۳) تاریخ هجریسنده (کوفه) نك (کنده) محلهسنده (حسین) نامنده برینک صلبندن دنیایه گلشدر . (جعفر بن سعدالعشیره) به منتهی اولان قبیلهیه منسوب اولمقله اسمنه عربجه کتابلرده (الجعفی) و برده طوغدیغی محلهیه اضافتله (الکندی) نسبتلری علاوه ایدیلور . کنیهسی (ابوالطیب) در . پدری اولان (حسین) (عبدان السقاء [۱]) دییه یاد ایدیلر ایدی .

۱ - (متنبی) نك ايلك شعرى : بو شاعرك ديكر مشهور شاعرلر كى كوچوك ياشده حتى اوقومغه باشلاماش برچوجوق ايكن شعر سويله ديكي محققدر . يالكز بونكده ديكر شاعرلر ككینه دنيلديكي كى دوزكون وقصورسنز اولان برشعرينه ايلك شعر ديمك بيلمم طوغرى اوله بيليرمى ؟ . ديوانى تاريخ صيراسيله ترتيب ايدنلر باش طرفده كى برشعرى متبينك ايلك سويلديكي شعر اولمق اوزره كوستريورلر [۲] . ديوان شارحلرندن مشهور (واحدی) چوجقلق دورهسنه عائد تدقيق ماهيت نقطه نظرندن

[۱] بو آدمك بالفعل سقا اولديغى ده سويلدييور . نته كيم (متنبی) نك ؛ (معزالدوله ابوالحسن احمد) ك وزيرى مشهور (مهلبى) نى (بغداد) ه ورودنده مدحه تنزل كوسترمامسى اوزرينه بووزيرك تشويقيه (عراق) شاعرلرى (متنبی) به هجوملرنده پدرينك بالفعل سقا اولديغنى هجو وهجومه سرمايه اتخاذا ايشلر ایدی .

[۲] بابى من وددته فافترقنا وقضى الله بعد ذاك اجتماعا

فافترقنا حولاً فلما التقينا كان تسليمه على وداعا

« سوکيله بابام فدا اولسون . آیری دوشدك ينه جناب حق بزى يکديکرمزه قاووشدیردی . برسنه آیری دوشدکدنصکره قاووشدیغمز زمان سلامنى درحال وداع تعقيب ایتدی . »

غایت قیمتدار اولان بوودیکر شعرلرک دیوانه ادخال اولنش اولسنه معارض اولدینی حالدیه
بعضیلری ده بونلرده کی نقصانلری لزومسز یره اکیله قالمشملردر .

مطلعنک ایکنجی مصرع محلی بوش اولان ابتدائی شعرلرندن برینک بو بوش محلی
ایچون ایکی مختلف مصرع تصنیع ایدلش وشارجلردن (ابن القطاع) ایسه بو مطلعده کی
برنجی مصرعی ایکنجی یه کچیره رک برنجی اولق اوزره بونلردنیشقه دیکر بر مصرع
اویدرمشدر . بتون بوشیلره رغماً بوچوجق شعرینک بشنجی بیتنده کی معنایه الفاظک عدم
مساعده سی میدانده قالمشدر . [۱]

۲ — (متنی) نک تحصیلی : متنینک چوققلغنده علم و ادبه فوق العاده حریص
اولدینی قومشولرندن (ابو الحسن محمد بن یحیی العلوی) نام ذاتن اوکره نیورز . بو ذات
دیورکه : بادییه حیقوب برقاج سنه عربان آره سنده قالدقدنصرکه خالص بر عرب اوله رق
(کوفه) یه عودت ایتدی . صحاقلر چارشوسندن آریلز ایدی . بتون بیلدکلرینی بونلرک
کتابلرینه ودفترلرینه مدیوندر . [۲] (زجاج - ابو علی الفارسینک استادیدر . وفاتی ۳۱۱)
و (ابن السراج وفاتی ۳۱۶) و (ابو الحسن الاحفش - احفش صغیر - وفاتی ۳۱۵)
و (ابوبکر محمد بن درید وفاتی ۳۲۱) و (ابو علی الفارسی وفاتی ۳۷۷) وسائر ذواتدن
اوقومش اولدینی سویلنیور ایسه ده بونلردن برنجی (زجاج) ایسه ایکنجی (ابن السراج)
و (احفش) دن صوک سنه عمرلرنده اوقومش اولدینی قبول اولنه جق اولورسه بیله صیرا
ایله سکز ، اون اوچ واون ایکی یاشلرنده ایکن اوقومش ودرس آلمش اولسی لازم کلیر .
سنه وفاتلرندن داها اول اوقومش اولسی ایکنجی و اوچنجی استادینه نظراً (متنی) کی

[۱] بوشعر ؛ « سيف الصدود علی اعلى مقلده - دامنگریزلك قیلجی اونک بوننده در ؛ بونکله
عاشقلرینی تولدیریر . « دییه باشلارکه بوش اولدینی سویلدیکمز ایکنجی مصرعی محلنه غیرتکشلری
طرفندن وضع اولنان مصرعلر « یغری طلی وامقیه فی تجرده » و « بکف اهیف ذی مطل بموعده » در .
(ابن القطاع) ک مطلعده کی مذکور مصرعی ایکنجی یاهرق برنجی مصرع یرینه قویدینی ده « وشادن -
روح من یهواه فی یده » در . سکز بیتدن عبارت اولان بوشعرک معنی بوزوق اولدینی سویلدیکمز
بشنجی بیتیه ده « ان یقبیح الحسن الا عند طلعتہ ، والعبد یقبیح الا عند سیده » درکه [کوزلک
آنجاچ اونک طلعتنه مقابل اولدینی وقت چیرکینلشیر ، کوله نک افندیسنک یاننده چیرکینلکی میدانه
چیقار] دیمک اوله جق ایسه ده بومعنا ایچون لفظده اکسیکلک واردر . [عکبری ج ۱ ، ص ۳۱۹

بولان طبعی والعرف الطیب ص ۸] مراجعت .
[۲] [الصبح المنی عن حیثیه المتنی - کتبخانه عمومیده کی یازمه نسخه ، ص ۳ ، نومرو

ذکی چو جقلر ایچون ممکن ایسه ده (زجاج) دن هر حالده سنه وفاتنده درس آلمش اولدیغنی قبول ضروریدر . بونکله برابر بزجه مسئله داها زیاده تدقیق اولمغه محتاجدر .

بونلردن بشقه (ابوالحسن الناشی وفاتی ۳۶۵) بی دخی (متنبی) نك اساتذه سی میاننده ذکر ایتک لازمدر . بوبابده (یاقوت) ك [ارشاد الاریب ج ۵ ، ص ۲۳۹] نده شو حکایه کوریلکده در، (ابوالحسن الناشی) دیورکه: (کوفه) نك جامع کیرنده (۳۲۵) ده شعرلریمی املا ایتدیریور و طلبه مده بندن بونلری یازیورلر ایدی . هنوز (متنبی) لقبی آلامش اولان (ابوالطیب) دخی بونلرک میاننده ایدی .

بآل محمد عرف الصواب وفی ابیاتهم نزل الکتاب

«حق و صواب آل محمدله بیلندی و کتاب - قرآن کریم - اونلرک اولرنده نازل اولدی»
دییه باشلایان قصیده می یازدیردم . بو قصیده مک ایچنده کی :

کان سنان ذابله ضمیر فلیس عن القلوب له ذهاب
وصارمه کیعته بنجم مقاصدها من الخلق الرقاب

«آنک قارغی سنک اوجنده کی دمر ، دائماً دشمنلرینک قلبنه صاپلان دیغندن کویا که بودمیر مضمرات قلبیه در . و آنک ایچون قلبدن بشقه بر یر صاپلانماز . و قیلجی ده بیعتی کی دائماً خلقک بویونلرینی قصد ایدر .»
بیتلری کلنجه خاصه بویکی بیت یازمسی ایچون اشارت ایله (متنبی) نك دقتی جلب ایتمش ایدم . بوکون بانا انشاد اولنان (متنبی) نك شو :

کان الهام فی الهیجا عیون وقد طبعت سیوفک من رقاد
وقد صغت الاسنة من هموم فما یخطرن الا فی الفؤاد

«کویا که محاربه میداننده کی دشمن باشلری کوزلردر . سنک قلیجلرکده اویقودن اعمال اولمشدر . - اویقو کوزلردن بشقه بر یر بیلمدیکی کبی سنک قلیجلرکده دشمن باشلردن بشقه بر یر بیلمز دیمک ایستیور . - وقارغیلریکک اوجنده کی دمرلری ده کویا که غم و کدردن یاپدیرمشسک . قلیلردن بشقه بر محله خطور ایتمیورلر .»
بیتلری بنم قصیده مده کی بیتلردن مأخوذدر .

— ۳ (متنبی) نك حافظه سی : ابدان بعضیلری کبی (متنبی) دخی قوتلی برحافظه یه

مالك ایدی . بو خصوصده ینه مذکور قومشوسی (ابوالحسن محمد بن یحیی العلوی) دن شو حکایه منقولدر . بوذات دیورکه : برکون (کوفه) مزده کی صحافلر چارشوسندن کچدیکم ائنده (متنبی) نک علی الاکثر اوغرا دیغی صحاف بنی چاغیروب « بو کون ؛ ابن عبدان - متنبی - بوراده ایدی . بری صاتمق ایچون تقریباً اوتوز یاپراقلی بر کتاب کتیردی . ابن عبدان الینه آلوب سوزمکه باشلادی . صاحی ؛ کندیسنی ایشندن آله قویمسندن جانی صیقیه رق ؛ ازبرله مک ایستیورسهک ... ان شاء الله بر آی صکره ... ؛ دیه کتابی الندن آلمق ایستدی . ابن عبدان ؛ کتابی تمام ایتمش ایدی . وبر آی صکره دکل بو بردفعه او قومسیله کتابی ازبر ایتمش اولدیغی تقدیرده کندیسنی حقنده نه یا یاغنی بو آدمدن صور مسیله هیچ دوشونمدهن بو آدم کتابی کندیسنه ویره جکنی سویلمسی اوزرینه ایش جدیت کسب ایتدیکندن کتابی بن الیه آلوب ابن عبدانی دیکله مکه باشلادم ابن عبدان بلاخطا بو اوتوز یاپراقلی رساله یی تمامیه او قویوب جمله مزک تقدیر و حیرتی جلب ایتدی . [۱]

۴ — (متنبی) نک ضرصیت امر قبه سی : نادر بولنان بر نراحت وعفته مالک ایدی . عمرنده یالان سویلمدیکی کی [۲] ارکک وقادینلره قارشوده بتون مدت عمرنده عفتی عافظه ایتمش ایدی . [۳] [غیر مشروع مناسبت خاطرندن بیله کچمین] [۴] و [کوزل قادینلر ایله همبزم وصال اولمه نک نتائج و عواقبی دوشونمدیکی حالده بولندا ئذ حیاتیه - نه یالکتر کندیسنک غرور وفتوت و مروتی مانع اولان و بو قادینلره طبعنده کی عفت و نراحت اور تاق چیقان [۵]] شاعر بودر .

مستثنا اوله رق شرابدن دخی خوشلانیمان یکانه شاعر کندیسیدر . [مصفی آلتون کی اولان شرابه التفاتی اولیوب اونک شرابی بیاض بلوطک کوش کی اولان - سوی

[۱] الصبح المبني عن حیثیة المتنبی ص ۳ عمومی کتبخانه نسخه سی
[۲] کندیسنی دخی (کافور اخشیدی) حقنده کی قصیده لرینک برنده :
ومن هوی الصدق فی قولي وعادته
« اقوال و افعالده طوغریلغی شعار اتخا ایتدیکندن باشمده بویالی صاچ بولندیرمق ایسته مه م . دیمکده در .
[۳] الصبح المبني عن حیثیة المتنبی ص ۳۲
[۴] لا یخطر الفحشاء لی فی بالی .
[۵] وترى الفتوة والمروة والابو
هن الثلاث المانعات للذی

ة فی کل مایحه ضراتها
فی خلوتی لا الخوف من تبعاتها

ایدی . [۱] ایچرسه نادرآ اصرار و اضطرار قارشوسنده ایچر ایدی . [۲] اجل مواهب
النهیة اولان عقلی انسانک کندی الیه کنیدیسنندن ازاله ایتسنی (متن) کار عاقل عد
ایتمور ایدی . [۳]

بو عفت و نزاهت طبیعیه سیله برابر غایت متعظم و کبرلی ایدی . شخصنی دنیاده بینظر
عد ایدر ایدی [۴] دائماً کنیدیسنی بیوک کورور و غایه خیالیه سی اولان [مجدوعلی] یی
ادراک اوغورنده موتی استحقار ایدر ایدی [۵] بو [مجدوعلی] یی ادراک ایچوندرکه دائماً
بادیه لرده سرگذشتجویانه طولاشیر و اصالت نسییه دن محرومیتی مغرور روحنی جریجه دار
ایتدیکنندن دائماً نسبی کیزلر ایدی [۶] صکره لری دخی بوغورورینی تعدیل ایده مدیکندن
مقدمه ده کوریلدیکی وجه اوزره کنیدیسنندن اول شعر و ادب عالمی طومش اولان (ابوتام)
و (بختری) دیوانلرینک خط دستیه محرر اولان وحاشیه لرنده بو ایکی شاعر دن اخذواقبتباس
ایتمش اولدیغی معنا و مضمونلره سرخ ایله اشارتلی بولنان نسخه لری قتل اولندیغی وقت
اشیاسی میاننده چیقمش اولمسنه رغماً [۷] رؤساء و ملوک مجالسند بونلرک آدلرینی بیله
دویمامش اولدیغی سویلیه رک هیچ یالان سویلین شاعر بو خصوصده حسیاتنه مغلوب
اولیه ر ایدی . بو یکانه یالانی ده مرتب بروضعیتله برکون کنیدیسننه اعتراف ایتدیرلدی .
شویله که : بر کیجه (میافارقین) ده (سیف الدوله) نک خصوصی مجلسلرندن برنده (متن) نک
حضاره « (ابوتام) کزک شعرلرندن بر آرز او قویکیز ... باقالم شعرلری ناصلدر ... »
دبسی اوزرینه بونلردن بری اولجه کندی طرفندن (ابوتام) ک مضمونلرندن برینی آله رق

[۱]	هجرت الحمر كالذهب المصفي	فخمري ماء مزن كاللجين
[۲]	واخ لنا بعث الطلاق الیه	لا علان بهذه الخرطوم
و :	سقانی الحمر قولك لی بحق	وودلم تشبهلی بمدق
[۳]	یمیناً لو حلفت وانت تأقی	علی قتلی بها اضربت عنقی
	وانفس ماللفتی له	وذواللب یکره انفاقه
[۴]	امط عنك تشبهی بما وکانه	فما احد فوقی ولا احد مثلی
« بنی بکرتک ایچون کویا که ... فلان دیه سوز سویلکی براق ... بنم فوقده و حتی
بکا مساوی هیچ بر کیسه یوقدر ... »		
[۵]	ومن یبغ ما یغنی من المجد والعلی	تساوی الحایا عنده والمقاتل
« هر کیم بنم طلبکار اولدیم مجد وعلی یی طلبده بولنورسه آنک عنده حیات ایله ممات مساوی اولور . »		
[۶]	الصباح المبني عن حیثیه المبتنی ص ۳	
[۷]	الا بانه عن سرقات المبتنی لفظاً و معنی ص ۷	مصر ، مطبعة عباسیه طبعی

تنظیم ایتمش اولدیغی بر بیتى او قومش و (سیف الدوله) استحسن ایدهرک تکرار ایتدیرمش ایدی. (متنی) بو وضعیت قارشوسنده سکوت ایدهمیه رک بو آدمک شعرنده کی مضمونک (ابوتمام) ه عائد اولدیغی سویلش و او مضمونی احتوا ایدن (ابوتمام) ک بیتنى انشاد ایلمش اولمقله آدینی بیله دویمدیغی شاعری پک اعلا طانیدیغی میدانه حیقمشدر. [۱]

اسلاف و معاصر لرینه قارشو حرمت بیلمین بوشاعر ممدوح لرینه قارشوده عین صورتله حرکت ایدر و خطابلرنده شدت کوستیر ایدی. (ابن دهان) ک [المأخذ الکندیه فی المعانی الطائیة] نامنده کی (متنی) نک (ابوتمام) و (بحتری) دن آلمش اولدیغی معنا و مضمونلری کوسترن کتابدن نقلاً (الصباح المبني عن حثیة المبتنی ص ۲۷) ده کورلیدیکی وجه اوزره [ابوفراس [۲]] هر سنه اوچ قصیده سنه مکافاة (متنی) یه اوچ بیک دینار ویردیکندن طولای (سیف الدوله) یی مواخذة ایله بو مقدار مبلغک اوندن دها مقتدر یکر می شاعره تفریق ممکن اولدیغی سویلش و بونی دوین (متنی) اوزون بر قصیده ایله تأثرلرینی دوکمش ایدی که بونک برچوق بیتلری (العمده) صاحبنک دیدیکی کی «نهایت جودتده [۳]» اولمقله برابر مقصدی کندی قدرت ادبیه سنه نقیصه ایراث ایدنلره تعریض اولدیغی حالده بوتون بونده کی شدید خطابلرینی (سیف الدوله) یه توجیه ایتمش و حتی بو خطابلری عتابی کچهرک سبابه وارمشدر. [۴]

(حمدانی) لرك (انطاکیه) والیسی بولنان ممدوحلرندن (ابوالعشائر) واسطه سیله ایلک دفعه (سیف الدوله) یه تقدیم اولندیغی وقت «یراوپاماک و قصیده لرینی آیاقده دکل اوطوردیغی یرده انشاد) شرطلرینی درمیان ایتمش ایدی که بوافراط عظمتی جنتنه حمل اولنمش ایدی. [۵] [لسانی هر نه قدر شعرادن کورینیورسده قلبی ملوکدن [۶]» اولان بو شاعر پادشاهلر

[۱] الصباح المبني عن حثیة المبتنی ص ۵۰ و متعاقب

[۲] (سیف الدوله) نک عمجه زاده سیدر هم شاعر و هم مشهور بر قهرماندر. روملره اسیر دوشوب (استانبول) ه کتیرلش ایدی. (۳۵۷) ده مقتول دوشمشدر. دیوانی (بیروت) ده طبعه ایدلمشدر. اشعاری آره سنده (استانبول) ده کی اسارت خاطره لرینی احتوا ایدن قسملری وارددر.

[۳] العمدة فی صناعة الشعر ونقده ج ۲، ص ۱۳۳

[۴] العمدة فی صناعة الشعر ونقده ج ۲، ص ۱۳۴

[۵] الصباح المبني ص ۱۹ و متعاقب

[۶] وفوادی من الملوك وان کا ن لسانی یری من الشعراء

و امیرلره سویلدیکی قصیده لرنده دایما کندیسنی بونلره مساوی طوتار ایدی . [۱]
 دنیاده کندندن بشقه هیچ برکیمسه یه اهمیت ویرمین (متنی) آداب نزا کته رعایتی ده
 دوشونمزدی . [۲] مدوحلرندن (ابوالمسک کافور اخشیدی) یه ایلک انشاد ایتیش اولدینی
 قصیده سنده [مرمک عین زمان] تعمیرله (ابن شجری) نک دیدیکی کبی برسیاهی حقنده
 سویلنمش سوزلرک اک کوزانی سویلش اولدینی حالده بونک مدایح جدیه سی آره سنده
 سیاهلغنی لزوملی لزومسز دایما تکرار ایدر ایدی [۳] .

۵ — متنی بخلمی امری : « عمرینک ساعتلرینی فقر قورقوسیه مال جمعنه صرف

[۱] لا یحزن الله الامیر فانی لا آخذ من حالاته بنصیب

چناب حق امیری - سیف الدوله - محزون ایتسین! . چونکه او محزون اوله جق اولورسه هر حالده
 اوتا مشارکت اولدیغندن بنده محزون اولورم . . . (سیف الدوله) نک کوله سی (یماق) ک
 مرثیه سنندر . - «

(کافور اخشیدی) نک بنا ایتدیرمش اولدینی خانه تهیه سنده دخی :

وانا منك لایهنی عضو بالمرات سائر الاعضاء

« بن ستمم . بروجوده کی اعضادن بری دیکرینی نائل مسرت اولنجه تهیه وتبریک ایدرمی؟! . . . »
 دیور .

[۲] (میافارقین) ده وفات ایتیش اولان (سیف الدوله) نک بیوک همشیره سی ایچون (سیف الدوله) دن
 مفارقتند نصکره (کوفه) دن بو حکمداره کوندرمش اولدینی مرثیه ده بوقادبنک [حسن مبسمی -
 کوله سنک کوزلک کنی] ذکر ایتیش ایدی که شارح لر بونی آدابه موافق بولما مقده درلر . دهاطوغریسی
 بوباده (یتیمه الدهر) صاحبی کبی (مساور بن محمد الرومی) حقنده کی ایکنجی قصیده سنده (ابن یزدان)
 ایچون سویلش اولدینی (ویل بوله الافخاذا) ده کی (بول) کله سنی و (حسین بن اسحق التتوخی)
 ایچون سویلش اولدینی قصیده نک شو: [فان لحت حاضت فی الحذور العواتق] مصرعنده کی (حیض)
 کله سنی ذکر ایتلیزدر .

[۳] یفضح الشمس کما ذرت الشم س بشمس منيرة سوداء

« کونش هر طوغوشنده سیاه و پارلاق برکونشک قارشوشنده دایما رذیل اولمقده در . . . مقصدی
 (کافور اخشیدی) در . »

ان فی ثوبک الذی المجد فیه لضياء یزری بکل ضیاء

« سنک مجدی حاوی اولان البسه کک ایچنده هر ضیایی رسوا ایدن برضیا واردر »

انما الجلد ملبس وایضاض النف س خیر من ایضاض القباء

« جلد لباس مثابه سنده در . روحک بیاضلغی لباس مثابه سنده اولان جلد بیاضلغندن البته خیر لیدر . . . »

من لبيض الملوك ان تبدل اللو ن بلون الاستاذ والسحناء

« بیاض رنکلی پادشاهلر استاذک - کافور اخشیدی - رنک وهیئتنده اولغنی تمنی ایدرلر سه ده
 اولرک بو آرزولرینی کیم تکفل ایده بیلیر؟! »

ایدن کیمسه نك بویا پدیغی ایش عینله فقر دره. [۱] دین بوشاعر فوق العاده بخیل اولدیغندن (ابوبکر الخوارزمی [۲]) نك دیدیکی کبی تمامیه دیگر برشاعرك [۳] «هر کسدن زیاده لوم اولنغه لایق او شاعر دره که هر کسی بخلدن طولای ذم ایتدیگی حالدده کندیسنی بخل ایدر طورور» [۴] سوزینه ماصدق اولمشدر. بوبابده کندیسندن منقول برحکایه وارسهده [۵] بونکله معذور کورینه میه جکی آشکاردر. برکون (آل بویه) نك صدر الوزراسی آتی الترجه (ابن العمید) کندیسنه کوستریلان قلعجری معاینه ایدرکن (متنی) یاننه کیرمش و بووزیرده برحرمت فوق العاده اولمق اوزره قلقوب شاعری موقع وزراته اقعاد ایتمش ایدی. وزیر؛ شاعره معاینه ایتکده اولدیغی قلعجردن برنی انتخاب ایتسنی تکلیف ایتمش؛ شاعره بونلرک ایچندن اك آغیر زینتلی بر قلعج انتخاب ایتمش ایدی. وزیر شاعره مخالف اوله رق ساده بر قلعج انتخاب ایله برای تجربه شاعرك ترتیبیه یکدیگری اوزرینه وضع ایدیلان دینارلری کسمکه قرار ویردیله. اولا شاعر النده کی قلعج ایله اوطوردیغی محلدده بوپارمله ووروب برقاق دانه سنی قطع ایتدی. وکسیلان پارچهلر اطرافه داغیلدی. (متنی) آلتون پارچهلرینی یرده کورنجه هر شیئی اونوته رق وزیرک کندیسنی اوطورتمش اولدیغی موقع

مخافة فقر فالذی فعل الفقر

- [۱] ومن ینفق الساعات فی جمع ماله
[۲] مشهور مجتهد (ابو جعفر محمد بن جریر الطبری) نك همشیره زاده سیدر. لغت، انسابده امام اولوب عینی زمانده شاعر وادیلرک برنجی طبقه سنده معدوددر. بدایتده (سیف الدوله) نك ادبا وشعرا جمعی اولان سرایندن فیض آلمش ایدی. رسائلی - منشیانه یازلمش مکتوبلر. - مشهوردر. (۳۸۳) رمضانده (نیسابور) ده وفات ایتشده.
[۳] بوشاعر دن مقصد (ابن ابی فتن) در.

یلوم علی البخل الرجال ویبخل

- [۴] وان احق الناس باللوم شاعر
[۵] (متنی) دیرکه: چوجقلغمده (کوفه) دن (بغداد) ه کلش ایدم. یانمه یالکز بش درهم پاره آلوب چارشوده کزرکن میوه جی دکانک برنده کوردیکم ترفنده قارپوزلردن آلمق واوزرمده کی پاره یی ویرمک ایستدم ایسه ده یوزیمه بیله باقیه رق «اوسنک آله جفک شی دکدر... اون درهمدر» دیدی. بو ترس معامله بنی متأثر ایتدیسه ده بر مقابله ده بولندم. اوصیراده بر تاجر کال نزا کتله بو ترفنده قارپوزلری خبر ویردی و فیثانی بش درهم اولدیغی سویلدیسه ده بوتاجرک ویردیگی ایکی درهمه راضی اولدی وفضله اوله رق اوجوارده کی خانه سنه قدرده کوتوردی. بن بو آده دکانه عودتنده ایتدیگی بش درهمی ویره جک اولدیغم کبی حمل زحمتی دخی ایتیه جک ایدیکمی سویلدیکم وقت عتاب آمیز بروضعیتله «صوص... او یوز بیک دینار صاحبیدر...» دینجه بن ده یوز بیک دینار صاحبی اولمینه خلق آره سنده حرمت مظهر ارله میه جغمی اکلایه رق اوکوندن اعتباراً بوکونه قدر پاره طویلامغله مشغولم. الصبیح المنبی ص ۳۲.

وزارتدن قالقدی ووزیرک کندیسنه استراحت تکلیفی صدالری آره سنده آلتون پارچه لری
طوپلامغه باشلادی . [۱] (سیف الدوله) نك حضورنده آیاقده انشاد قصادنه تنزل
ایتمه جک قدر متکبر اولان (متنی) نك بخل سائقه سیله بویله بعضاً بتون شرفی اونوتدیمی اولیور
ایدی . (سیف الدوله) نك سراینده کی شاعرلردن (البیغاء [۲]) (متنی) نك بخلی حقنده
شو حکایه بی نقل ایتمکده در: برکیجه (سیف الدوله) قلم تراشله بر آلتون کیسه سنی یارمش
و (ابو عبدالله بن خالویه [۳]) طیلسانی یایوب (سنف الدوله) بونک ایچنه بر چوق
آلتون قویمش ایدی . بن ده اتکمی آچدم باناده بر آووج آلتون آتدی (متنی) نك د.
بویله بر حرکتنه انتظار ایدیور ایدی . (متنی) عظمت کوسترنجه (سیف الدوله) قالان
آلتونلرک هپسینی یره صاحدی . آیاقده دوران کوله لر قاپیشمغه باشلایوب آلتونلرک بیتکم
اوزره اولدیغنی کورهن (متنی) کوله لرک آره سنه کیروب صوک قالان آلتونلری قایمغه
باشلادی و حکمدارک اشارتیه کوله لر کندیسینی ایتهرک باشنده کی صاریق داغیلدی .

وکولنج بر منظره کسب ایلدی . [۴] سابق الترجه (ابوبکر الخوارزمی) (متنی) نك
بخلی خصوصنده دیورکه : برکون (حلب) ده (متنی) نك خانه سنده بولندیغم بر زمانده
کندیسنه (سیف الدوله) طرفندن کوندریلن پاره لر کلدی . وزن اولنق اوزره بر حصیر
اوزرینه دوکولدی . وزن اولنوب کیسه یه وضع اولندقدن صکره اوفاق بر آلتون پارچه سنک
حصیرک آره لقلری آره سنه کیرمش اولدیغنی کوردی . در حال یرندن قالقوب بیوک براعتنا
ایله بونی چیقارمغه اوغراشدی . براز میدان چیقارنجه (قیس بن الخطیم) [۵] ک

تبت لنا كالشمس بين غمامة بدا حاجب منها وصنت بحاجب

« کونشک بلوط آلتندن چیقان قاشی کی کوروندی »

[۱] الصبح المنی ص ۲۷

[۲] (ابوالفرج عبدالواحد بن نصر بن محمد) (۳۹۷) ده وفات ایتشدی . ابی شاعرلردن معدوددر .

[۳] اسمی (حسین بن احمد) اولوب (همدان) لیدر . اشتهارندن صکره (حلب) ده

اقامتله (سیف الدوله) یه انتساب ایلدی . (۳۷۰) ده بو شهرده وفات ایتدی لغت وعلوم عربیه

وقراآتده امام ایدی . (نحو) دن (الجمل) وقرآت سبع دن (الیدیع) وسائر اثرلری واردر .

[۴] الصبح المنی ، ص ۳۰ - ۳۱

[۵] ان قتیبه (کتاب الشعر والشعراء) سنده بوییتی شو :

فصدت كان الشمس تحت قناعها بدا حاجب منها وضنت بحاجب

صورتله [النمر بن تولب] ه اسناد ایدیور . ص ۶۲

ییتنی او قودی ونهات چیقارمغه موفق اولوب کیسه یه وضع ایتدیردی [۱].

۶ - (متنی) ده عائد محبتی : (متنی) سرگذشتجویانه بادیه لرده طولاشیرکن (کوفه) ده براقش اولدینی والده و بیوک والده سنی هیچ اونو تمیور ایدی . [پدرینی پک کوچو کلکنده ضایع ایتش ایدی] (اخشیدی) لرك (حمص) والیسی (لؤلؤ) طرفندن ادعای نبوت ایتسندن طولای محبسه القا اولدینی وقت هنوز سن رشده واصل اولماش اولان بوچو چوق والده سنك [۲] درد اشتیاق ایله کوز یاشلرینی قلبنك قانیله مزج ایتمکده اولدینی تصور ایدیور وعین زمانده والده سنه کندی روحنك اشتیاقنی افاده ایدیور ایدی [۳] (علی بن ابراهیم التبوخی) نامنده بری حقنده چو حوقلنی اثناسنده سویلمش اولدینی برقصیده سنده (کوفه) سنی و والده سنی و بتون عزیز خاطراتی یاد ایدیور. [۴] جیسدن قورنیلدقدن صکره بیوک والده سنیدن آلمش اولدینی اشتیاق آمیز برمکتوب اوزریته (عراق) ه طوغری یوله چیقمش ایدیده (کوفه) یه کیره مدیکندن برمکتوب ایله بیوک والده سنی (بغداد) ه دعوت ایتش و اوغلنك حیاتندن قطع امید ایتش اولان بو بیوک والده مکتوبی آلینجه سوینجندن آتشلر ایچنده قاهره ق خسته لمش ه هان اوکون وفات ایتش ایدی که : خبری آلان (متنی) «حیاتده ایکن خوف مماتیه چوق دفعه لر آغلامش اولدینی بو فادین ایچون مماتندن صکره ده پک چوق آغلامش و قلبنه سروری حرام ایتش» ایدی . [۵]

چو حوقلغنده والده لرینه مربوط اولان (متنی) و مربوطیتنی نالآ خره اهل و عیالنه ویرمش ایدی . (آل بویه) دن (معزالدوله) (سیف الدوله) نک برادر (موصل) حکمداری (ناصرالدوله) اوزرینه حرکت ایتدیکی زمان (سیف الدوله) دخی برادرینه

[۱] یتیمه الدهر - (متنی) یه عائد اولان قسم

[۲] والده سنك (همدان) قبيله سنه منسوبیت صحیحه سی وار ایدی . و (کوفه) نک صالحاتندن (انساب سمعانی)

معدود ایدی .

لاشيء الا لاني غريب

دم قلب بدمع عين يذوب

الصبح المنبي ، ص ۱۵ [دیواننده یوقدر]

و والدتي وكننده والسبيعا

وذاق كلانا شكل صاحبه قدما

اعدالذي ماتت به بعدها سما

بيدي ايها الامير الاريب

اولام لها اذا ذكرتي

امنسى السكون وحضر موتاً

بكيت عليها خيفة في حياتها

حرام على قلبي السرور فاتي

[۳]

[۴]

[۵]

معاونت ایچون بالمقابله حرکت ایتیش ایدی . محاربه لرده بولنمقدن خوف و حذر بیلیمیان
(متنبی) یی بو محاربه ده (سیف الدوله) یه مرافقتدن صرف اهل و عیالی شدتله کوره جکی
کلسی منع ایتیش ایدی . [۱]

(شیراز) ده (عضدالدوله) یه ایلک ملاقاتنده انشاد ایتیش اولدینی قصیده سنده
« (حمص) ی ، (خناصره [۲]) یه قدر سوهرم . بوده غایت طبعدر . چونکه هر کس
یشامش اولدینی یرلری سوهر ... » دیمه سندن محبت وطنیه سنی ده تقدیر ابدیه یلیرز .

۷ — (متنبی) شجیمیی ابری : مکتبه ایلک دوامه باشلادینی صیراده گور و گوزهل
صاچلرینی بگنن ارقداشلرینه خطاباً « صاچ محاربه کوننده پالا بییقلی بهادرلرک قاندریله قیصه
قارغیسنی دفعتله قاندرمش اولان کنجک باشنده اور کولری چوزیلش [دشمن قارشوسنده
صاچلرک اور کولرینی چوزوب طاغیتمق عربلرجه عادت ایدی .] اولدقجه کوزهل
صایلماز . [۳] » دییه طبعنده کی میل حماسی کوسترن (متنبی) عصرنده کی شجاعت
وحماسته معروف اولال ذاتلردن هیچ اشاعی دکل ایدی .

بونکله برابر (متنبی) نک اووقتلر تهرمان مشغولیتلرندن اولان کویک و طوغانلرایله
اجر ایدیلن آوه مراقی یوق ایدی [۴] . (سیف الدوله) یه انتسابنه یعنی اوتوز درت
یاشنه قدرده اصولی دائره سنده فروسیت بیلیمور ایدی . (سیف الدوله) کندیسنی فوق العاده
سومسی و تقدیر ایتیمی اوزرینه او زمانده موجود سلاحرلی استعمال و محاربه اصولنی
(متنبی) یه تعلیم ایتدیرمش ایدی [۵] .

[۱] ان الذی خلفت خلفی ضایع
واذا صحبت فکل ماء مشرب
اذن الامیر بان اعود الیهم
مالی علی قلای الیه خیار
لولا العیال وکل ارض دار
صلة تسیر بذکرها الاشعار

[۲] (قسیرین) حذا سنده (حاب) مضافاتندن اوفق برقصه در . (معجم البلدان)

[۳] لا تحسن الوفرة حتی ترى
علی فقی معتقل صعدة
منشورة الضفرین یوم القتال
یعلها من کل وافی السبال

[۴] ممدوحلرندن (ابو علی هارون بن عبدالعزیز الاوراجی) نامنده برینک بوصورتله کویک
و طوغانلرایله اجرا ایتیش اولدینی بر آوده (متنبی) نک بولنماش اولدیغنه تأسف ایتیمی اوزرینه
بوخصوصده رغبتی اولدیغنی کندندن اوکره نیپورز .

[۵] الصبح المنبی ص ۲۳

بوپادشاهك روملر ايله اجرا ايتمش اولديغى قرق قدر محاربه لرينك بعضيلرنده كنديسيله برابر بولنمش اولان (متنی) (غزوة الفتى - يکيت محاربه سى) تسميه اولنان محاربه ده دخی برابر بولنمش [۱] ایدی که بداية روملرک النده کی برچوق يرلری آلوب ایلروله مش اولان بو حکمدار، خط رجعتی قطع ایدیلهرک فنا حالده صیقیش-مش ایکن دشمن صفلرینی یارارەق خط محاصره دن طیشاری چیقمش و کندیسیله برابر بوقهرمانلغی کوسترنلردن ریسى ده (متنی) اولمش ابدی [۲].

بو محاربه ده (سیف الدوله)، (متنی) نك صاریغی (ام غیلان) دینیلان دیکنلی بر آغاجه دولاشوب حیوانی قوشدقجه چوزلایکندن اوجی بردشمن الینه کچمش ظنیه «الامان... الامان...» دییه استیمان ایتمی اوزرینه کندیسنه حقیقت حالی سویلیوب قورقوسنك لزومسزلغی بیلدیرنجه يرلره کچهك قدر محجوب اولمش اولديغی حکایه ایتمش ایسه ده (ابن خالویه) نك بو حکمداره دیدیکی کبی دشمن صفلرینی یاران آلتی کیمسه دن بری کندیسی اولمسی شجاعت و بسالتنه دلیل کافیدر [۳]. دیزار شارحلرندن (ابن فورجه) دخی (متنی) نك شجاعتی بالخاصه قید ایتمکده در.

۸ — (متنی) ده وظائف دینه : عفت اخلاقیه سنه رعماً مدت عمرنده نماز و اوووج کبی وظائف دینه اجرا ایتدیگی کبی قرآن کریم تلاوت ایتدیگی ده اصلاً کورو یلامش ایدی. [۱] که بو حال (متنی) نك دعوائی نبوتدن توبه سنده صمیمی اولمديغی پك کوزه ل کوسترمکده در.

۹ — (متنی) نك بر مسافری : (ابن فورجه) نك (کتاب التجنی عن ابن جنی) سندن نقلاً (الصبح المبني، ص ۳۲) ده کوردیکمز بر حکایه (متنی) نك عفت اخلاقیه سیله علاقه دار اولدیغندن بروجه آتی نقل ایدیورز :

[۱] (متنی) بوپادشاه ايله بالذات محاربه لرده بولمديغی و دیگر شاعرلرک محاربه نك یالکز سسلرینی طویمقله اکتفا ایتدکلرینی شویله سویلیور :

نلم یکن لدنیء عندها طمع
وان قرعت حبیک البيض فاستمعوا

ليت الملوك على الاقدار معطية
رضيت منهم بان زرت الوغى فرأوا

[۲] الصبح المبني، ص ۲۳

[۳] الصبح المبني، ص ۲۳

[۴] الصبح المبني، ص ۳۲

(متنې) نك وکیل اموری شاه اهلایسنندن (ابو سعید) دیرکه : (حلب) ده بولندیغمز تاریخده بر کون (متنې) بنی چاغیرب « فلان دکانده اوطوران اوزون صاحلی ، یاقیشیقلی چوجنی بیلورمیک ؟ .. کوزه لجه یمکر ترتیب ایله اونی بو آقشام بورایه دعوت ایله ... » دییه بر امر ویرهرك عادتق خلافده صرفیات خصوصنده مأذونیت ویردی .
بنی ده کندیسنك امرینه امتتالاً چارشودن لوازمی اشترا ایله مذکور چوجنی خانه مزه دعوت ایتدم .

(سیف الدوله) نك سرایندن کچ وقت عودت ایتدیکی زمان یمك سفره سنی احضار ایتمش ایدم . سفره یه اوچمز اوطوردق یمك ییدك . یمکدن قالقدیغمز زمان هر کیجه کی عادتق وجه اوزره اوکنه دفترلرینی و شمع سنی وضع ایتدم . مطالعه یه باشلادی . بر آراق « مسافریکه شراب احضار ایت و برابر ایچیکز ... » دیدی بو امرینی ده اجرا ایتدم . کندی جسماً بزه اشتراك ایتدیکی کبی روحاً ده اشتراك ایتیمور ؛ مطالعه سیله مشغول بولنیور ایدی . یالکمز آرا صیرا بزه باقوب ینه مطالعه سینه عودت ایدیور ایدی . کیجه یاریسینه یاقین ایدی که مسافره یاتاق یاپمه می و کندیلرله بنمده هیچ وقوعی اولمیان عینی اوطه ده برابر یاتمه می امر ایتدی . مسافر چوجق ایله بن یاتمش ایدك . کندیسنی نصف الیلدن چوق صکره یه قدر مطالعه دوام ایدیور ایدی . صباحلین قالقدیغمز وقت چوجوغی تطیب ایله صاومامی سویلیدی . نه مقدار پاره ویرمه می صوردیغم وقت بر آزدوشوندکدن صکره « اوچیوز درهم ... » دینجه حیرت و تعجب می ستر ایده مدیکمدن « سن بنی او عادی فاسقلره می قیاس ایدیوسك !! .. اوچیوز درهم ویر .. کوله کوله کیتسین » دیدی .

۱۰ - منذبینك یغمبرلکی : عجم قانی طاشیان عربلرك (دولت عباسیه) یی تشکیل ایله نائل مرام اوله میوب (افریقیه) طرفلرنده تشکیلات اعتقادیه لرینه موافق بر دولت تأسیسینه قیام ایتمش اولدقلری معلومدر .

(افریقیه) ده تأسس ایله بالآخره (مصر) ه داخل اوله رق بوراده (حاکم بامرالله) الوهیت ادعاسیله یوزلرنده کی پرده یی قالدیرمش اولان بو دولتک (فاطمیلر) منشای (حص) جوارنده کی (سلمیه) ایدی [۱]

(القاهره) یی بنا ایله غریبه کی پایتختلری (مهدیه) یی براقان فاطمیلر بو منشای اصلیلری

اولان (سلمیه) یی براقیورلر وبو اوجقلرنده عائلهلرندن بر قسمی دائماً ا کسک اولیور ایدی .

(متنبی) چوجوقلغنده کی بادیه پمالغی اثناسنده بونلرک انه دوشمش واعتقادی بوراده زهرلشم ایدی [۱]

اشخاص بشریه الوهیتک حلول ایده جکنی ؛ بر فرد بشرینک آله اوله بیله جکنی بوراده اوکرشم اولان (متنبی) بونی آچیقندن آچیغه سویلش وبو اعتقادی طاشیمقده اولدیغنی بلا احتراز اعلان ایشدر . دیوانی جمع وشرح ایدن غیرتکشلرینک بونی ناصل قید واثبات ایش اولدقلرینه حیرت اولنور . شارحنرک جمله سی خصوصیه الک مقتدرلری (واحدی) ؛ ادعای نبوت ایدوب عظیم بر حادته ایقاع ایش وبو جرمندنطولایی حبسلره کیرشم اولان (متنبی) نک ادعای نبوت ایش اولدیغندن بیله کوزیومق ایستدیکی حالده آچیقندن آچیغه حلول فکر واعتقادی اعلان ایدن ابیاتی کوزلجه شرح ایشدر . یالکیز بعض شارحربو ابیاتی متنبینک (ابوالفضل) نامنده کی مدوحی داها طوغریسی معبودی حقنده موما الیهک مذهب واعتقادی استکشافاً سویلش اولدیغنی ایلرو سوریورلر سده بونکله هم (متنبی) یی بیلمدکلرینی وهم برانسانک بشقه سنی استکشافاً اختیار کفر ایتیه جکنی عقل ایتدکلرینی اعتراف ایدیورلر دیمکدر .

ابیات بونلردر : « ای ذات ذی ملکوتدن تصفیه ایدلش اولان جوهر مصفا ! ای ملک ! ای اعلا لک اعلاسی ! ... »
سنده برنور لاهوتی تظاهر ایتدی که الی الابد بیلنامکه محکوم اولان مغیباتی آنکله بیلک راده لرینه کلک .

[۱] خرج بارض سامیه من عمل حص فی بنی عدی . وقبض علیه ابن علی الهاشمی فی قریه یقال لهما (کوتلین) واسر النجار فجعل فی رجله وعنقه قرمتین من خشب الصفصاف فقال المتنبی :

زعم المقیم بکوتلین بانه من آل هاشم بن عبد مناف
فاجبته مذحرت من ابناءهم صارت قیودهم من الصفصاف

« حص مضافاتندن (سلمیه) یه ؛ (بنی عدی) ایچریلرینه طوغری کیتدی . (کوتلین) دنیلان کویده (ابن علی الهاشمی) کندیسنی اسیر ایدوب [صفصاف — سکود] آغاجندن یویون وایاقلرینه بر بوقاغو کچیرلدی . (متنبی) بوندن طولایی [کوتلین] ده مقیم اولان کیمسه کندیسنی (آل هاشم) دن ظن ایدیور . بن ده . . . اوت . . . سن اولردن اوله لیدنبرو آنلرک بوقاغولری صفصاف آغاجندن اولدی دیم [مألنده کی شعرینی سویلدی . [بوشعر دیواننده یوقدر]

بن سنی حال یقظه ده کورییورم. فقط بو حال یقظه ده کوردیکمه ده تعجب ایتدیکمندن
کندی می اویقوده و سنی ده عالم منامده کورییور ظن و قیاس ایدیورم .
فقط ؛ یوق ... یوق ... الهی کیم رؤیاده کوره بیلیر که بن ده سنی رؤیاده کوره می؟! ... [۱]
برچوق امثال تاریخیه ایله ثابتدر که ادعای الوهیت ایده جک کیمسه لر بدایتده مهدیلک ویا
نبوت قاپولرینک برندن کیروب خلقی قدسیتلرینه اینانیدردقدنصرکه بودعوایه قیام ایدرلر که
هپسنگ دخی مقصدی سلطنت دنیویه در . (متنی) ایچون ده خارقه لسانیه سنه استناداً
بو قپولردن نبوتی ترجیح لازم ایدی .

هنوز صبی ایکن بوایشه باشلایوب (کوفه) ایله (شام) آراسنده کی (سماوه) بادیه سنده
(بنی کلب) ایچنده ادعای نبوت ایتدی. بوقبیله و دیگر قبیله لر دن برچوق کیمسه لر کندیسنه
تبعیت ایتدیلر . کوندن کونده جماعتی تکثر ایدیور ایدی . (اخشیدی) لک شخص
والیسی (لؤلؤ) بوغائله یی برطرف ایتک ایچون (متنی) یی طوتوب حبسه القا ایلدی .
(متنی) ینه قدرت لسانیه سنه مراجعتله بووالی حقنده حبسده کوزمل بر قصیده وجوده
کتیردی .

وبونک برچوق بیتلرین ده نفسی مدافعه یه حصر ایتدی . [۲] والی بونک اوزرینه
توبه ایتدیروب سبیلنی تخلیه ایلدی .

(لاذقیه) لی (ابو عبدالله معاذ بن اسماعیل) نامنده کی ذات دییور که : دعوای نبوته

[۱]	یا ایها الملك المصنفی جوهرأ نور تظاهر فیک لاهوتیه انا مبصروا ظن انی نائم	من ذات ذی الملکوت اسمی من سما فتکاد تعلم علم مالن یعلما من کان یحلم بالاله فاحلما
-----	--	---

[۲]	دعوتک عند انقطاع الرجا دعوتک لما برانی البلی وکنت من الناس فی محفل تعجل فی وجوب الحدود وقیل عدوت علی العالم	والموت متی کجبل الوریث وا وهن رجلی ثقل الحدید وهاانا فی محفل من قروود وحدی قبل وجوب السجود زین ولادی وین القعود .
-----	---	---

« تمامیه امیدسزلک؛ و هر طرفدن ثلوم ایچنده قلش اولدینم حالده سکا التجا ایدیورم . فنا یاب
اولقده میم . دمیر بوقاغولرک ایچنده آیا قلم حرکتدن قالدی . محافله صدر نشین ایکن شیمدی میمونلر
ایچنده قالدیم . حقمده حدود شرعیه اجراسی تعجل ایتدی . حالبوکه داها سنم سجده واجب اوله جق
راده یه بیله کلامشدر . طوغمه مله طوغریلوب اوطوره هم آرده سنده بکا دنیایی بری برینه قاریشدر مق
تهمتی اسناد اولنیور »

بولنديغى صيره ده (متنبى) (لاذقيه) يه كمش ايدى . باشنده كى صاحلىرىنى قولاقلىرىنى
اورته جك قدر اوزاتمش اولان بوكنج كمال فصاحت وحسن هيئتيله هر كسى كنديسنه مجبور
احترام ايدىيور ايدى . بن ده حرمت واکرام ايله كنديسنى قارشىلادم . براز آره مزده
انسيت حاصل اولدقدنصكره خانه مه كوتوردم . فطانت ولساننده كى فصاحت حيران اولديغمدن
[سن ؛ بيوك بر پادشاهه ندیم اولمغه لایق بر كنجسك ..] ديدم . بوسوزىمى آغزمدن
آلوب [نه ديديككى بيليورميسك ؟! ... بن ؛ نبى مرسل ! ...] ديدى . ابتدا بوسوزىنى
جدى تلقى ايتيه جك اولدم . فقط طور ووضعتى بوسوزك جدى سويلنمش اولديغنى بكا
بيلديردى . [كيملره ؟ نره يه مرسلسك ؟! ..] ديدم .

[بوامت ضاله مصله يه ...] جوابنى ویردى . و آره مزده بروجه آتى برمحاوره

دوام ايتدى .

بن — نه كى اجرا آتده بولنه جقسك .

او — ظلم ايله طولمش اولان دنيانى عدل ايله طولديره جغم .

بن — بوا اجرا آت نه ايله مقتدر اوله جقسك .

او — اطاعت ايدنلرك رزقلىرىنى تكثير ايتك و ثواب آجل و عاجل و یرمك و اطاعت

ايتيانلرك بيونلرىنى وورمقله ؛ ...

بن بوراده بو محاوره يى كسرك جداً عقلنه قويمش اولديغى بوايشدن كنديسنى تحذير
ايتهم اوزرينه بالارتجال بكا خطاباً ای ابا عبدالله ! ميدان محاربه ده سن بنم قهرمانلقلىرىمى
بيلميورسك ! ... نائل اولمق ايتديكم امر عظيمك صعب المنال اولديغنى سويليورسك
وبن ده بونى تقدير ايتيورم ظن ايتمه . فقط بوكا مقابل حياتى تهلكيه قويمغه هر زمان آماده يم .
اكر زمان بنم قارشومه انسان صفتنده چيقسه قلنجم آنك صاحلىرىنى قانه بولار ... [*]
شعرينى اوقودى .

[۲] (فيروز آبادى) دخی (قاموس) نك (النبا) ماده سنده ديركه : وتنبأ ادعاها و منه
المتنبى احمد بن الحسين خرج الى بنى كلب و ادعى انه حسنى ثم ادعى النبوة فشهد عليه بالشام و حبس
دهراً ثم استتيب و اطلق

خفى عنك فى الهيجا مقامى
نحنا طرفيه بللمهج الجسام
لخضب شعر مفرقه حسامى

ابا عبدالله معاذانى
ذكرت جسيم ما طلبى وانا
ولو برز الزمان الى شخصاً

[*]

مقصندن تحویل غیرقابل اولدیغنی کوردیکمدن ینه قیصه بر محاورهیه کیردک .

بن — سکاده وحی کلیورمی ؟

او — البته .

بن — بر مقدار اوقورمیسک ؟ . . .

فوق العاده کوزل برپارچه اوقودی و (عبرت) دیدیکی بوپارچه لک یوز اوندرت عدد اولدیغنی بوبابده کی سؤالنه جواباً بیلدیردی که بونلرک بهری دخی کتتاب الیهیده کی آیات کریمه نك الك اوزونی نسبتنده ایمش .

وبونلرک منجماً ومفرقاً اولیوب دفعه واحدهده وحی اولنش اولدیغنی ده ینه سوال ایدهرک کندیسندن اوکرندم .

بکا اوقومش اولدیغنی (عبرت) نده کندیسنک سماجه مطاع اولدیغنی ده وار ایدی . بونی ده کندیسندن صورتوب سماجه کندیسنه ناصل اطاعت اولنقده اولدیغنی اوکرنمک ایستدم .

[فخره وعصاتی تأدیب ایچون بونلره یاغمور یاغدیرماوب حبس امطار ایتک ارباب اطاعته بول بول یاغمور ویره رک فیض وبرکت اعطا ایلمکله] دیدی . کندیسنک ایستدیک ییره یاغمور سوق ایدوب ایستدیک ییره یاغمور یاغدیرمامق اقتداری اولدیغنده شبهه ایتدیکمی کورنجه !

« ناصل بومعجزه می کوره جک اولورسه ک بکا ایمان ایدرمیسک ؟ ! .. » دیدی . بنده بومعجزه بی کوره رک کندیسنه ایمان ایده جکمی سویلهم اوزرینه اظهارمعجزه وقتنی تعیین کندیسنه عائد اولمق اوزره خانه مدن مفارقت ایتدی .

موسم قیش ایدی . کوک یوزینی استیلا ایدن بولوطلردن یاغمورلر یاغیوردی . وکونلر هپ بویله کچیور ایدی . ینه بویله یاغمورلی برکونده (متنی) نك کوله سی کلوب افندیسنک موعود اولان معجزه بی اظهار ایتک اوزره شهر خارجنده بکا منتظر اولدیغنی سویلدی . یوله چیقدیغمز وقت یاغمور دهازیاده کسب شدت ایلمش ایدی . کوله بکا بوشدتلی یاغموردن برآن اول قورتیلمق ایچون حیوانلرمزی سرعتله سوق ایله افندیسنک یانه واصل اولمه مزی ؛ چونکه اوراده یاغموردن هیچ بر اثر اولمادیغنی سویلدی . بن معلومات آلمق ایچون کوله دن افندیسنک نه یامش اولدیغنی استیضاح ایتدم .

کوله ؛ « یاغموور باشلامازدن اول اکلما دیغم برشیلراوقودی والنده کی قیر باچله شیمدی کوره جکک دائرہ بی هوا ده تحدید ایتدی . یاغموور یاغمه باشلادیغی وقت بو دائره خارجه شدتلی یاغموور نزول ایتدیکی حالدہ چیزدیکی دائره یه بر قطره بیله اصابت ایتمورایدی . » دییه ایضاحات ویردی .

متنبینک بولندیغی محله واصل اولمشدق . شهر دن نصف فرسخ مسافه ده اولان بولندیغی تپه دائرہ مادر غایت کنیش بر محیط ایله اطرافه یاغان شدتلی یاغمووردن تمامیلہ مصون ایدی . بومعجزه باهره سنی کوردیکم متنبینک الینی الیمه آلوب کندیسنه ایمان ایچون بیعت ایتدم . بنی بومعجزه سیله کندیسنه ایمان ایتدیردیکندن کبر وعظمنی تحرک ایدهرک « بومقام رفیعدن داها مرتفع محل وارمی که ارتقا و بندن بشقه برعظیم وارمی که اتقا ایدهم . ذات بارینک ؛ یارادوب یار اتمادیغی بتون مخلوقات نظر همتمده محقردر » [۱] دیمکه باشلادی . کندیسنک نبوتله بعث اولنه جغی کویا رسول ذیشان (ص ، ع) افندمز طرفندن ده اخبار اولمش ایدی . (متنبی) بونک ایچون تمامیلہ بومقصدہ منافی ومعارض اولان بر حدیثی زور الله بومقصدی خصوصنده استخدام ایتک ایسته مشدر . « بندن صکره پیغمبر یوقدر » دیمک اولان (لا بنی بعدی) حدیث شریفنده کی (لا) نک لفظنی آلمش و (بنی) کله سنک آخرینی مرفوع اوقومش .

وزور ایله معنای (لا) بندن صکره پیغمبردر حاله قویتمق ایستمشدر . یالکز کندی اسمی (لا) اولمادیغندن بونی ده تاویل ایچون بواسمی کندیسنک اسم سماویسی اولدیغنی سویلشدر .

[۱] ای محل ارتقی ای عظیم اتقی
وکل ما قد خلق ال له ومالم یخلق
محقر فی همتی کشره فی مفرقی

بوزات حکایه سنی شویله اتمام ایدیورم . بن کندم ایچون بیعت ایتمش اولدیم کبی عائلهم ایچون دخی بیعت ایتمش ایدم . بالاخره (شام) خطه سنده کی بتون شهرلرده کی اهلینک کندیسنه بیعت ایتمش اولدقلری ایشیدلدی .

متنبی بومعجزه سنی بادیه عربلرندز اوکرنمش ایدی . بن (سکون) و (حضر موت) ده پک چوق دفعه لر عربلرک بو (معجزه ؟) بی کوسترمش اولدقلرینی خاطر لارم . قویون ودوه سوریلرندن وایستدکلری وقت خانه وکویلرندن یاغمووری دیگر جهته سوق ایدهرلر . بونی یاغموور طاشی [جدمه طاشی] واسطه سیله یاپارلر (الصبح المبني ص ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳)

بتون مدت عمرنده وظائف دینیه اجرا ایتماش و حس دینی حاوی آغزندن برکله،
بر مصرع چیقمامش اولسنه باقایلرسه (متنی) (لؤؤ) ك محبسندن قورتيلمق ایچون توبه
ایتمش اولدینی کبی یوقاریده سویلندیکی کبی آخر عمرینه قدرده تصحیح اعتقاد ایده مامش
وهوای نبوت وداعیه سلطنتدن کچمماش ایدی .

(سيف الدوله) یه انتسابندن صکره بونك فحول علما وادبا ايله طولواولان مجالسنده
بن [احمدالنبي «پیغمبر اخدم. .» دیمهدم احمدالنبي «پیغمبری مدح ایده رم»] دیدم
دییه صیقیشدینی وقت کله اویونجاقلریله عادی جوابلر ویرهرك دفع صائل ایتك ایستردی .
بعضاده برچوق شاعرلرك؛ شعرلرنده کی برکله؛ ویابر تعبیرلری مناسبتیه تلقیب اولنمش اولدقلری
کبی (متنی) ده «بن بو امت آرهنده (ثمود) قومی ایچنده (صالح) (ع، س) کبی
غریم . بنم (نخله) ده اوطوریشم یهودیلرك آرهنده (عیسی) (ع، س) نك اوطوریشی
کیدر» [۱] مألنده کی ابیات طولایسیله (متنی) دییه تلقیب اولنمش اولدغینی ده سویلرایدی .
متنینك قطعاً حقیقه موافق اولیوب صرف اثر صنیع اولان بوسوزینی (واحدی)
حقیقت تلقی ايله (ما مقامی ...) بیتك شرحنده [وبهذا البيت لقب بالمتني يشبه نفسه بعيسى
في هذا بونده کنديسنی عیسی (ع، س) یه تشبیه ایتدیکی ایچون (متنی) دییه تلقیب
اولنمشدر] دیمه سی جداً شایان تعجبدر .

بوراده شونی دخی ذکر ایتلیزدركه : بعض شارحلر متنیك درت كونلك مسافه یی
بر کونده یورویهك قدر سرعت مشیه مالك اولمسیله بر کون اولکی حرکت ایتدیکی
محلدن بر کون صکره واصل اولدینی محل اهالیسنه ویرمش اولدینی معلومات طوغری
چیقمله خلق کنديسنده بر قوه قدسیه اولدیغنه اینانمش و بونی معجزه کبی تلقی ایتمش
ایدیلر . بناءً علیه (متنی) سرعت مشی خصوصنده کی بو قدرت فوق العاده سیله ادعای
نبوته قیام ایتمش ایدی دیورلرسه ده بو دخی حقیقه موافق دکلدر .

معلومدرکه عرب شاعرلری یکانه واسطه نقلیهلری اولان دوهلری اوزرنده کونلرجه
کیدرك ممدوحلرینه واصل اولورلر وابتداء قصائده اقتحام ایتمش اولدقلری مشاق و مزاحم
سفریه یی ذکر ایدرلر ایدی . بونلردن بعضیلری داها ایلرو کیدرك یا حقیقه ویا مدحه
بشقه بر رونق ویرمك مقصدیه یایا اوله رق صحرالری قطع ایتدکلرینی سویلرلر ایدی .

[۱] انا فی امة تدارکها الله غریب کصالح فی ثمود
ما مقامی با رض نخله الا کفام المسیح بین اليهود

(متنی) دخی بو اصوله اتباعاً « قوتلی دوه لرك قطعندن عاجز اولدقلزی نیجه واسع صحرالری یوریه رك قطع ایتده . صحرا یوللری حقنده کی معلوماتم و قلنجم بکا کافیدر . هیچ دلیلله احتیاجم یوقدر و لباسم دخی لباس ظلامدر [۱] . و « بنم راکب اولدیغم ناقهم - آیاق قابی - کیسه یی ردیف قبول ایتمز . و یاریش کوننده آنی قیربالجه سرعتیه سوجه لزوم کورمه م . آلتده آنک یواش یواش یوریمسی روزکارلرك اک شدید وزان اولمسی سبق ایدر » [۲] و سائرہ کی سوزلر سویلش وبو متصعلکانه شعرلری مع التأسف حقیقته حمل اولمشدر .

۱۱ - عبرتنامه بر نمونه : والنجم السیار والفلک الدوار واللیل والنهار ان الکافر لفی اخطار امض علی سننک واقف اثر من کان قبلك من المرسلین فان الله قانع بک زیغ من الحد فی الدین و ضل عن السبیل

« نجم سیار ، فلک دوار ، لیل و نهاره قسم اولسون که کافر صورت قطعیه ده خطر و تهلکله ایچنده در . سن نهجکده دوام ایت وسندن اول کلوب کچمش اولان مرسلینک اثرینه اقتفا ایله ، جناب حق محقق سنکله ملحدلری و یولدن صاپانلری استئصال ایده جکدر . . . » [۳]

۱۲ - متنبنی : استبرردی : غایه خیالیه سی اولان (مجد و علی) یی بولمق ایستیور ایدی . فقط بونی هانکی واسطه ایله و نه طررده بوله جغنی تعیین ایده مامش ایدی . (سیف الدوله) یه انتسابنه قدر دوام ایدن سرسریلکاری بوندن نشاة ایدیور ایدی . بومدت ظرفنده کی (تبنی - پیغمبرلک ادعا ایتک) سی دخی بو ازلی غایه سنه ایرمک ایچون واسطه ایدی .

تعجز عنه العرامس الذلل

مجتزى بالظلام مشتمل

بالوسط يوم الزمان اجهدا

تحتی من خطوها دهلتا

و مهمه جفته علی قدمی

بصارمی مرتد بمخبرتی

لاناقتی قبل الرديف ولا

اشد عصف الرياح یسبته

[۱]

[۲]

[۳] شیخ نظامی کنجوری حقنده فیضی هندی (متنی) نلک بو (عبرت) لرینه تلخیصاً شویله سوزیلر:

زسحرکاری کنجورکنجه خیر پیرس

که داشت کلکش بر کنج غیب ثعبانی

بنظم او بر سد نظم غیر اکر بر سد

مخیل متنبنی بنظم قرآنی

مکتبده او قومغه ایلک باشلامش اولدیغی کونلرده حرب و ضرب نغمه لرینی ترنم ایتدیکنی کوردیکمز بوجو جوق ممدو حارندن (مغیث بن علی بن بشر العجلی) نامنده کی (بنی عجل) امیری ایچون سویلش اولدیغی پک کوزل برقصیده سنده «اگر یشایه جق اولور سه م حربی والده، سرت قارغیلری قرنداش و قلنجی پدر اتخاذا ایده جکم . ذیلانله اوله جکمه طلب معالی اوغورنده ترك حیات ایده جک اولور سه م معذور عد ایدلمز مییم؟! . . . دنیاده «الحکم لمن غلب . . .» دستوری جاریدر . موفق اولور سه م اولورم موفق اولور سه م ده اظهار تاسف ایتهم . فقط هیچ ده طلب معالیدن کری طورمام . . . [۱] دیور . تعقیب ایتمکده اولدیغی بو (مجدو علی) یی ادراکک کوچ اولدیغنی ده بیلور ایدی .

(انطاکیه) لی (علی بن احمد بن عامر) ک مدحنده «مجد و شرفی، شراب طلومی و مغنیه قادین ظن ایتمه مجد؛ قلنج واعدایه کوریلماش بر صورتله صالدرمقدر . . .» [۲] مألنده بریتتی واردر . (محمد بن سیار بن مکرم التیمی) یه سویلش اولدیغی مدحیه سنک باشنده دخی «دشمن قارشوسنده آغیر، کندیلرندن امداد طلب ایدلدیکی زمان خفیف، اظهار بطش وشدتده چوق، صایلدقلری وقت آز اولان و هیچ حرب و ضربدن خالی اولما ملریله دائماً یوزلری پچه لی قالمالردن [عربلر حرب زماننده صاریققلری یوزلرینه وضع ایتدکلی پچه لره ربط ایدرلر ایدی] شاب امرد ظن اولنان مشایخ وقارغیلر ایله حقمی قریباً طلبه قیام ایده جکم . . .» [۳] دیدیکی کبی برقصیده سننده دخی «آرتق صبرم توکندی . . . مرادمه قاووشمق ایچول نفسی مخاطراته القا ایده جکم . . . شدید محاربه لر ایله آتلاک یوزلرینی طوزلر ایچنده براقه جغم . . .» [۴] دیمکده در . طلب ایده جکنی سویلنکده اولدیغی بو خقک نه اولدیغنی تعیین مشکلدیر . (یتیمه الدهر) صاحبی کندیسنده کی بو حقک ریاست وتأسيس سلطنت سوداسی اولدیغنی پک ایی کشف ایتمشدر . [۵]

[۱]	و ان عمرت جعلت الحرب والدة	والسمهری اخأ والمشرقی ابا
	قلموت اغدرلی والصبر اجل بی	والبراوسع والدنيا لمن غلبا
[۲]	ولا تحسبن المجد زقاً وقینه	فالمجد الا السیف والفتکة البکر
[۳]	ساطلب حق بالقنا ومشایخ	کانهم من طول ما التشموا مرد
	ثقال اذا لاقوا خفاف اذا دعوا	کثیر اذا شدوا قليل اذا عدوا
[۴]	لقد تصبرت حتی لات مصطبر	فالان اقحم حتی لات مقتحم
	لا ترکن وجوه الخیل ساهمة	والحرب اقوم من ساق علی قدم
[۵]	(یتیمه الدهر) ک (متنی) یه عائد قسم مخصوصی . . .	

« ثبات ووقارده هیچ بر قوتله تحریک ایدیلهمین بر داغ کبی ایکن ظلمه معروض
 قالمسیله کندیسند زلزله لر حاصل اولمش اولدیغنی .. » [۱] سویلسی قیامنه بر رنک
 ویره بیلیرسه ده بویله بر وقعه حیاتیه سی اولمدیغندن بوسوزی تدقیق ایدیله جک بر ماهیتده
 اولیوب صرف شاعرانه برانفعالدن عبارت دره . بوکبی تمدحاتنک بعضیلری مختلف مدوحلری
 حقنده انشادایتمش اولدیغنی قصائدی ابدالرنده بولندیغندن بونلری مدحه بر تمهید وکریزگاه
 اوله رق سویلمش اولدیغنی قبول اولنه بیلیرسه ده بعضیلری بالخاصه شونی ، بونی مدحدن
 مجرد اوله رق بو عصیانی حایقرمقدمه در . ایشته [لقد تصبرت ...] دییه باشلایان شعری
 یالکیز بوقیام وعصیانی حایقیران شعرلرننددر ...

(متنی) نک عظمتلی روحی اوزرنده فقر وضرورت ناقابل تحمل بر تأثیر اجرا
 ایدیور ایدی . عریانلغندن طولای کندیسنی « حال احرامده بولنان حاجیلره بکزدن .. »
 متنی نه زمانه قدر بو حالده ... وداها نه قدر بوسفالتده قاله جغنی کندی کندینه صوریور .
 ومکرمأ قلنجلر آلتنده ئولیه جک اولورسه ذلتله ترک حیات ایده جکنی وجناب حقه استناداً
 محاربه میداننده ئولومی بال کبی طاتلی بولان مجد وشرف صاحبترینک صیچراماسی کبی
 صیچرایه رق اورتهیه آتیلرسی لزومنی تکرار ایدرکه اوچ بیتدن عبارت اولان بو شعری
 دخی یالکیز بو قیام وعصیان فکرینه ترجمان اولان پارچه لرننددر . [۲]
 « عقلسز قویونلره بکزتدیکی خلق آره سنده » کنایه (رقت حال) تسمیه ایتدیکی
 کندیسنک فقر وضرورتی مغرور روحنی قاووریور وبرمدت صوکره ملوک عرب وعجمی
 کندیسنه منقاد ایده جکنی کمال اطمینان ایله سویلیور ایدی [۳]

بومرامنه نائل اوله میان شاعر مزک (کافور اخشیدی) دن صیدا ویا مصر بلادندن
 برینک والمیلکنی ایستمسق مقصدینک حد اصغریسنه تنزل ایتمسی ایدی .
 النده هیچ بر اقتدار اولیوب فقر وضرورت ایچنده پویان ایکن نبی ذیشانمزک (ص،ع)
 حقوقنه تجاوز ایدن بو متجاسر شاعرک الله والیلک کبی بر نفوذ وقدرت کچدیکی تقدیرده

[۱]	ومازلت طوداً لاتزول منا کبی	الی ان بدت للضم فی زلازل
[۲]	الی ای حین انت فی زی محرم	وحق متی فی شقوة والی کم
	والا تمت تحت السیوف مکرمأ	تمت وتقاسی الذل غیر مکرم
	فتب واثقاً بالله وثبة ماجد	یری الموت فی الهیجا جنی النحل فی القم
[۳]	اری اناساً ومحصولی علی غمه	وذكر جود ومحصولی علی الکلم
	میعاد کل رقیق الشفرتین غدا	ومن عصی من ملوک العرب والعجم

کنديسنه قارشو قیام و عصیان ایتکده هیچ تردد ایتیه چکنی (کافور) پک کوزل کشف ایتیش اولدیغندن شاعر من بوکاده نائل اوله مدی ایدی .

۱۳ - متنبینک قدرت لسانیسی : متنبینک لسانه وقوف و حاکمیت فوق العاده سی وار ایدی . یالکز لسانله مشغول اولان ائمه کنديسنک بو خصوصده کی قدرتی تقدرو تسلیم ایتشلردر . مقصدینه کله لری ایستدیکی کی منقاد ایتکله برابر صحائف ادبیه و کتب لغویه نك الكیزلی یرلرنده کی الفاظی بولوب چیقارمقده اولدیغی کوریلکده در .

اسمی یوقاری ده ذکر ایدیلن اعظم نحاتدن (ابوعلی الفارسی) دیورکه : « ابو الطیبه (فعلی) وزننده جمعلن نه قدر کله بوله بیلیرسک » دیدم . در حال حجلی - کککک معناسنه اولان حجل ک جمعیدر - و ظربی - کدی بیوکلکنده بر حیوانک اسمی اولان ضربان ک جمعیدر - کله لری نی سویلدی .

شو ایکی کله یه بر اوچنچی کله علاوه ایتک ایچون اوچ کیجه تحریاتده بولندیغ حالده بو وزننده جمعلن دیگر بر کله بولامادم .

(سیف الدوله) نك بزم ادیبی تزیین ایدن ذواتدن لغت و علوم عربیه نك امام نامداری سابق الترجه (ابن خالویه) و (ابو الطیب اللغوی [۱]) برکون برمسئله لسانییه مناقشه سنه قویولمشلر و بو مجلسده حاضر بولان (متنبی) ده اختیار سکوت ایتیش ایدی . (سیف الدوله) نك (متنبی) یه مباحثیه اشتراك نکلیفی اوزرینه (متنبی) نك (ابو الطیب اللغوی) نك دلیلنی تقویه ایتیمی غلبه یی بو طرفه تأمین ایتیش و (ابن خالویه) النده طوتدیغی آناختار ایله بو خصم قویسندن انتقام آلق ضعفنده اولدیغی کوسترمش ایدی که بونک اوزرینه (متنبی) نك حدتله رک « صوس ... سنک کی غیر عرب برخوزستانلینک عریجه ایله نه مناسبتی وارد ؟ .. » دیمسی کنديسنک بو آناختار ایله (متنبی) نك یوزی یارالانوب البسه سنک قان ایله ملمع اولمسنه سبب اولمش ایدی . حکمدار کنديسنک سببیت ویردیکی بو حادثه قارشو سنده مع التأسف محافظه سکوت ایتیش ایدی [۲] .

لسانده اعلام علمایه قارشو احراز ایتدیکی بو مظفریت و غلبه لریله برابر [۳] مغلوب اولدیغی ده وارد .

[۱] (عبدالواحد بن علی) (حلب) لیدر . (۳۵۰) دن صکره وفات ایتشدر .

[۲] الصبح المبني ، ص ۲۷

[۳] الصبح المبني ، ص ۵۹

(سیف الدوله) یه رقیب اولان (آل بویه) ده (معزالدوله) مرکز اتخاذ ایتیش اولدیغی (بغداد) ه مظفر بر پادشاه کبی کمال عظمتله کلش و هرکس شعرلرینی کندیسنه او قومق ایچون مسابقه یه کیرشمش ایدیلر. هوانک صیجاق اولسنه رغماً اوزرینه رنکارنک الیسه کیمش اولدیغنی سویلین (ابوعلی الحامی [۱]) (متنی) بی بوراده فناخالده صیقیشدیرمش و مغلوب ایتیش ایدی .

برچوق شعرلرینی سراپا تنقید ختامنده لغت عربده (قداس ، قداس ، قداس) کلهلری آرمسنده کی فرقی صورمسنی (متنی) پک بسیط بولوب بونلرک طهارت معناسنه کلن (قدس) ماده سندن مشتق اولدقلینی سویلسی اوزرینه (ابوعلی) بواوچ کلهدن برنجینک کوشدن اعمال ایدیلن بونجوق ، ایکنجینک قویونک ایچنده کی صوی آ کلامق ایچون آتیلان طاش ، اوچنجینک ده سفینه دیمک اولدیغنی شاهدلریله برابر ایراد وافاده ایش و (متنی) یه کتب لغویه بی ایجه تتبع توصیه ایتیش ایدی .

۱۴ — متنبینک شخصیت شاعرانه سی : اثر مؤثری اراه ایتسی قاعده ضروریه سنجه بو شاعرک شخصیت اخلاقیه سی تمامیه شعرلرنده متجلیدر . خصوصیت اخلاقیه سنده ذکر ایندیکمز وجهله ممدوحلرینه قارشو قواعد حرمته رعایتکار اولیان بو شاعر ؛ عادل برحاکم کبی اوزون اوزادی یه تأملدن صوکره کله ومعنانک تمام حقنی ویرن و یادیندار بر فقیه کبی کلهلری ایجه ایجه کوزدن کچرن (ابوتمام) ک یاننده اوکنی ، آردنی صایمه دن هرطرفه هجوم ایدن جری و شجیع بر محاربه ویا اطرافنده کیلری جبراً و قهراً مصادره ایدن جبار بر ملکه بکزه ر [۲] ...

(ابونواس) (خمریات) ده ، (ابوتمام) ابراز صنایعده ، (بختری) طیف و خیالی تصویرده ، (ابن المعتز) تشبیهاتده ؛ (دیک الجن ؛ تولدی ۱۶۱ ، وفاتی ۲۳۶) مرثیه کولقده علم اولدیغنی کبی (متنی) ده ایراد مثل و زمان و ابناء زمانی ذمده ماهر و مسلمدر [۳] . عرب ادباسنک تخلص ، توصل و خروج دییه مختلف ناملر ویردکلری کریزکاهی بتون

[۱] اسمی (محمد بن حسن) در. مشاهیر و حذاق اغویوندندر. (۳۸۸) ده مسقط رأی اولان (بغداد) ده وفات ایتشد .

[۲] العمدة فی صناعة النحر و نقده ، ج ۱ ، ص ۸۷

[۳] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۱ ، ص ۱۹۴

شعر لرنده استعمال ايله بونی هیچ قاجیر مق ایستمین شاعر یالکز کندیسیدر [۱]. بونده بعضاً پک سقوط ایتدیکی ده واردر [۲] مع مافیه کندیسی بو خصوصده برنجی عد اولنور. بو تخلص ايله برابر حسن ابتدا و حسن انتها ده کوستریدیکی مهارت متساویه بتون شاعر لره فائدر. یالکز قدرت شاعرانه سنه اعتماداً ابتدائاتنده بعضاً تعقید کوستریدیکی واردر [۳]. (تردید) [۴] ی دخی استعمالی درجه افراطه واردر مشدر [۵] بالعکس (تقابل تضاد) ی ده اک آز قوللانان شاعر کندیسیدر [۶].

(معاضله) دینیلان الفاظ و معاینک ترا کب و تداخلی کیفیت دخی شعر لرنده پک چوقدر [۷] وقوف لسانینسی کوستریمک مقصدیله الفاظ غریبه استعمال ایتدیکی ده واردر [۸]. بعضاً ارتکاب تعسف ایتدیکی ده اولور [۹].

بونکله برابر هر هانکی زمینده اولور سه اولسون ابداع معانی ایتدیکی کوریلور . معنی جهتنی لفظه ترجیح ایتدیکنندن صحت معنایی تأمین ایدن الفاظک قبح و خوشونتنه یاقماز [۱۰].

افراط و مبالغه یه اک زیاده دوشکون بر عرب شاعری اولوب بعضاً بو سائقه ايله

[۱] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۱ ، ص ۱۵۷

[۲] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۱ ، ص ۱۵۷

[۳] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۱ ، ص ۱۶۰

[۴] بر کله یی بر مصرع ویا بر بیتده ایکی مختلف معنایه تعلق ایتدیرمک .

[۵] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۲ ، ص ۴

[۶] المثل السائر فی آداب الکاتب و الشاعر ، ص ۴۳۲

[۷] المثل السائر فی آداب الکاتب و الشاعر ، ص ۱۸۳

[۸] (کل آخائه کرام بنی الدن یا ولکنه کریم کرام) بتنده کی (آخاء) کله سی غرابقیله برابر ضرورته دخی حمل اولنه من . چونکه بر کله نک یرنده (اخوانه) دییه بیلیر ایدی . العمدة ، ج ۲ ، ص ۲۰۵ ؛ و (جفخت وهم لایجفخون بها بهم ، شیم علی الحساب الاغر دلائل) ده کی . (جفخت) یرنده عین معناده اولان (فخرت) ی قوللانه بیلیر و بو غرابت و کراحت زائل اولور ایدی . المثل السائر ص ۹۲ .

[۹] (فارحام شعریتصلن لدنه) ده کی (لدن) کله سنک نوننی شیدی و (لهذا الابی الماجد الجائد القرم) ده کی (جائد) کله سی استعمالی کی که عربجه ده بو کله مستعمل دکدر . (یقیمه الدهر) ک (متنبی) یه عائد قسم مخصوصی . برنجی مصرع (علی بن احمد الطائی) و ایکنجی (حسین بن اسحق التتوخی) حقنده کی قصیده لر دندر .

[۱۰] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۱ ، ص ۸۲

معنای افساد ایتدیکی واردر . [۱] مع مافیہ بعض مبالغه لری پک کوزلدر [۲]
 بو ، او و اول شی که کبی استعمال معیوباتدن اولان اشارت ، ضمیر و صله اسملری
 پک چوق قوللانیر . حتی بعضاً بونلرک شاذ ارلانلری دخی استعمال ایدر [۳]
 (ابن اثیر) دیورکه : (متنبی) (ابو تمام) ک مسلکنه سلوک ایتک ایستدیسده
 آدیملری قیصه کلدی . فقط حکیمانه سوز سویلکده ، ایراد مثله تفرد ایتدی . معرکه
 تصویرنده بدیعه نثار اولمق کندیسنه خاسدر . بلاتردد سویلکه بیلیرم که محاربه توصیفنه کیریشنجه
 لسانی قارغیلردن داها کسکین اقوالی افعال حربی ارأه ایتدیکندن ایکی اردو تقابل ایتمش
 و سلاحلر یکدیگرینه کیرمش ظن اولنور . چونکه کندیس (سیف الدوله) ایله برابر
 محاربه لرده بولندیغندن لسانی لسان خیال اولیوب ترجمان عیان ایدی . [۴]
 (الشریف الرضی — ۴۰۶ وفات) دخی (متنبی) ی « عسکر قوماندانی » دیه
 توصیف ایدیور . [۵]

(یتیمه الدهر) صاحبی (ابو منصور عبدالملک الشعبالی — ۴۲۷ وفات) بو کتابنده
 (متنبی) یه تخصیص ایتمش اولدیغنی قسمده بو خصوصده بر اجمال ادبی یازمقدمه و شعرلرنده
 تناسب بولندیغنی خاصه ذکر ایتکده در . [۶] (ابونواس) و (ابوالعتاهیه) کبی بوشاعردم

[۱] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ج ۲۲ ، ص ۵۱

[۲] المتل السائر فی آداب الکاتب والشاعر ، ص ۵۴

[۳] العمدة فی صناعة الشعر و نقده ، ج ۲ ، ص ۵۷

[۴] واما ابوالطیب المتنبی فانه اراد ان یسلک مسلک ابی تمام فقصرت عنه خطاه ولم یعطه الشعر فی قیاده
 ماعطاه لکنه حظی فی شعره بالحکم والامثال و اختص بالابداع فی وصف مواقف القتال وانا افول
 قولاً لست فیه متأثماً ولا منه متلماً وذاك انه اذا خاص فی وصف معركة كان لسانه امضى من نصالها واشجع
 من ابطالها و قامت اقواله للسامع مقام افعالها حتی تظن القریقین تقابلاً والسلاحین قد تواصلا فطریقه
 فی ذلك تفضل بسالک و تقوم بقدر تارکه ولا شک انه کان یشهد الحروب مع سیف الدولة بن حمدان فیصف
 لسانه مادی الیه عیانه . . . المتل السائر ص ۴۷۱

[۵] المتل السائر فی آداب الکاتب والشاعر ، ص ۴۸۹

[۶] اتباع الفقرة الغراء بالکلمة العوراء والافصح بذلك فی شعره عن کثرة التفاوت وقلة التناسب
 وتنافر الاطراف و تخالف الابیات وما اکثر ما بحوم حول هذه الطریقه و يعود لهته العادة السيئة ویجمع
 بین البدیع النادر والضعیف الساقط فیناه یصوغ افخر حلی و ینظم احسن عقد و ینسج انفس وشی
 و یختال فی حدیقه ورد اذابه قدرمی بالیت او بالیتین فی ابعاد الاستعارة و تعویض اللفظ و تعقید المعنی
 او المبالغة فی التکلف والزیادة فی التعمق والخروج الی افراط والاحالة او السفسفه والکاکة او التبرد
 والتوحش واستعمال الکلمات الشاذة فمما تلك المحاسن و کدر صفاتها واعقب حلاوتها مرارة لا مساغ لها . . .
 (یتیمه الدهر)

ارتجالاً شعر سويلکه مقتدر ايدیسه ده بو خصوصده بو ايکي شاعر ماهر دن کري اولديغي کي بالطبع اک عادي شعرلري ده بونلردر .
شونی ده سويلک لازمدر که « وصف صحيحی نظر صحيحی تامین ايدر . [۱] » دین بو شاعرک مشهوداتی تصویر و توصیفی غایت قوتلیدر .

۱۵ — متنبینک الک ابی شعرلری : دیواننده موجودا وچیزه یقین قصائدی میاننده اک کوزل شعرلرینی (ل) و (م) حرفلریله نهایت بولان قصیده لری محتویدر . (ث ، خ ، ص ، ط ، ظ ، ع) قافیه لرنده شعر ی یوقدر . متباقی حرفلردن کیتجه دخی اک کثرتلیر ی اک کوزل شعرلرینی محتوی اولدیغی سويلدی کمز (ل) حرفیله (۴۸ - قصیده) (م) حرفیدر (۴۲ - قصیده) که بو کاسب ده بو قافیه لرنده کی شعرلرینک چوقلغیله برابر بونلرده مثلاً (ل) قافیه سنده کی شعرلرینک یاریسنه یقین قسمی (سيف الدوله) وعائله سی حقنده اولدیغندن شاعر اولان بوممدوح ادینک و خصوصیه بونک عمزاده سی سابق الترجه (ابو فراس حمدانی) کي اصل ویر کسک بر ساعرک کندیسنی تنقید ایتمه سندن دائماً حذر ایتمی ایدی . بونلردن بشقه بو حکمدارک سراینده (یقیمه الدهر) صاحبک دیدیکی کي سابق الترجه (عبدالله بن خالویه) ، (ابوالحسن الشمشاطی) [۲] وسائر کي نیجه (نجوم دهر) وار ایدی که خلیفه لردن بشقه هیچ بر پادشاهک نزدنده بوقدر علما وادبا اجتماع ایتمانش ایدی . بناء علیه (متنبی) بوراده ایکن شعرلرینه عظیم براعتنا صرف ایتکه مجبور ایدی . وبوندن طولانی بوراده ایکن وجوده کتیرمش اولدیغی مجموع اشعارینک ثلثی درجه سنده کی شعرلری بتون اشعارینک اکثریتله بدایغی تشکیل ایتشد .

(سيف الدوله) دن مفارقت ایتدکد تصکره بویله بر مجبوریت قارشوسنده اولمديغندن شعرلرنده بعضاً سقوط کوریلیور . و بوسقوطی کندی زماننده حسن ایدوب سبیتی صورانلره اتعاب نفسه لزوم کورمیوب اغتنام راحت ایتش اولمسیله جواب ویرمشدر [۳]

[۱] لا یصدق الوصف حتی یصدق النظر .

[۲] (سيف الدوله) نک برادر زاده سی (ابوتغلب) کي خواجه سی ایدی . ۳۷۷ تاریخنه قدر بر حیات ایدی . مقتدر شعرادن اولمقله برابر آثار مفیده سی واردر . الزه والاتبهاج ، کتاب الانوار ، کتاب تقصیل ابی نواس علی ابی تمام وسائر کي . (ارشاد الاریب الی معرفة الادیب) ج ۵ ، ص

۳۷۵ - ۳۷۶

[۳] الصبح المبني ص ۳۵

(ابن الاثير) ديركه : بن (متنبی) نك اشعاريني كال دفته كوزدن كچروب جمله سنی
 بش قسمه تقسیم ایتدم . برنجی قسم کنديسنك ابداعاتيدرکه ديكر شاعرلر بونده کنديسنه
 يتيشه مه مشلردر . ايکنجی قسم ديكر شاعرلرک دخی سويليه بيله جکاری وسويلش اولدقلری
 درجه ده کی کوزل شعرلر . اوچنجی قسم اشعار متوسطه . دردنجی وسطدن دون اولانلر
 بشنجی قسم دخی عدمی وجوددن داها خیرلی اولان کلمات ساقطه [۱] . بوراده شونی
 دخی ذکر ایتمه من مناسب اولورکه (ابن الاثير) مرض تصویر وتوصیفنده اختراع معانی
 مزیتنی یالکز (متنبی) یه وبرمکده ویکی واسکی ديكر بالعموم شاعرلرک بو خصوصده
 متنبی کی بدیع برمعنا دکل ؛ حتی شایان قبول بر سوز بيله سويليه مامش اولدقلری ذکر
 ایتمکده در [۲]

۱۶ — متنبی نثر ندره بر نمونه : مصرده ایکن کنديسنه عارض اولان خسته لغی
 اثناسنده صیق صیق زیارت ایدوب خسته لغی زائل اولنجه زیارتلرینه ختام ویرن بردوستنه
 یازمش اولدینگی شوبلیغ وموجز مکتوبی نثرده کی قدرت اعجاز کارانه سنه بر نمونه اوله بیلیر:

وصلتني وصلك الله معتلاً وقطعتني مبلاً فان رأيت ان لا تحجب العلة الى

ولا تكدر الصحة على فعلت ان شاء الله تعالى

« بنی خسته ایکن براقه دك (الله ده سنی براقه سك ! ..) اعاده صحت ایدنجه یانمه
 اوغراماز اولدك اکر ینه بکا خسته لغمی آرزو ایتدیر مامك وصحتمی کوزمدن دوشورت مامك
 ایسترسهك الكده در »

۱۷ — متنبی نك ظله آره سنه کی افسانه سی : خلق آره سننده (متنبی) یه عاڈ

شویله بر حکایه دوران ایدر :

بر جماعت کثیره ولوازم وفیره ایله بوشاعر مغرب دیارینه کیدوب بورا حکمدارینك

[۱] ولما تأمات شعره بعین المعدلة البعيدة عن الهوى وعین المعرفة التي ماضل صاحبها وما غوى
 وجدته اقساماً خمسة خمس في الغاية التي انفرد بها دون غيره وخمس من جيد الشعر الذي يساويه فيه
 غيره وخمس دون ذلك وخمس في الغاية المتقهقرة التي لا يعبأ بها وعدمها خير من وجودها (المثل السائر)

ص ۴۷۱

[۲] (المثل السائر) ص ۱۹۵

ساکن بولندیغی شهر خارجه چادرلرینی قورمش، شهر داخلنه ولوله القا ایلش ایدی .
 بونک کیم اولدیغی خلق یکدیگرینه صوریورلر ایدی. نهایت کندیسینک، جلب خشنودیسی
 بر چوق فدا کارلقلره متوقف اولان شرقک اک بناء شاعری اولدیغی آ کلاشینجه هم
 کندیسینی اندیشه رقابتدن قورتارمق وهم حکمداری مستریح ایتک ایچون بودیار شاعری
 ورود ایدن صنعتداشینی صاومنی درعهده ایتش و صیرتنه اسکی ویاملی بر لباس کیوب بر
 مرکبهده بر مقدار آرپه وبغداي تحمیل ایلش و (متنی) نک یاننه کلش ایدی .

(متنی) بوراده جریان ایدن اوفاق بر صویک تماشاسنه دالهرق روز کاردن خفیف
 خفیف بو صو سطحنک حاره لنسینی [نسج الریج علی الماء زرد - روز کار صو اوزرنده
 زره پارچه لری نسج ایندی .] مصراعیله تصویر ایدیور ایدی .

بو شاعر - که ابن هانی اندلسیدر - درحال : [یاله درع منیع لوجمد - طونه جق
 اولسه نه محکم زره اولور .] دیننجه (متنی) تقدیر ایله کندیسینه حرمت ایتش
 وشعرلرینی دیکله مک آرزوسنی اظهار ایله (ابن هانی) دن (المعز) حقنده سویلش اولدیغی
 قصیده لرینک المنتخب لرینی دیکله مش ایدی که بونلره ویریلن ال بیوک جائزه نک مرکبه تحمیل
 ایتش اولدیغی بر مقدار آرپه وبغداي اولدیغی بو خصوصده کی سؤالنه جواباً اوکره نمسی
 کندیسینی تدهیش ایتدیکندن درحال چادرلرینی سوکوب شرقه عودت ایتسنه سبب
 اولش ایدی .

بر مدت صکره (ابن هانی) (سیف الدوله) یه کلش و (متنی) یی بو حکمدارک
 شاعر وندیمی، مصاحب و جلیسی بولش اولدیغندن (سیف الدوله) یی مدح ایچون اسلوب
 اختیارنده کندیسینک رأینه مراجعت ایتش ایدی .

بونی فرصت بیلن (متنی) کندیسینه بر مقابلهده بولمق اوزره (ابن هانی) یه
 تمامیه مقامه مخالف براسلوب اراهه ایتش وهر نه قدر بو شاعر کوزهل بر قصیده یازمش
 ایدیسهده برای انشاد (سیف الدوله) نک حضورینه کیرنجه احضار ایتش اولدیغی بو
 قصیده سنی اوقومسی کندیسینک جنتنه حکم ایتده جک قدر مقامه مخالف بر حرکت اوله جغنی
 آ کلایهرق سکوته مجبور اولش و بو صورتله (متنی) طرفندن کندیسندن اخذ انتقام
 ایدلش ایدی .

بونک اوزرینه (ابن هانی) فکر و قریحه سنی پک زیاده بورارق «فتقت لیکم ریح
 الجلااد . . .» دیه باشلایان قصیده سنی یازوب بو حکمداره تقدیم ایتش و بیوک برجائزه یه

مظهر اولوب بتون شعرا وادبانك حسدینی جلب ایتیش ایدی. یالکیز (متنبی) بوکا حسد ایتیموب [حیاتندن انتقاعی ختامه ایرمش اولان بر ئولویه حسد ایدیلمی ؟ ! . .] دییه (ابن هانی) نك ئوله جکنی افاده ایتیش ایدی که بونی ؛ بو قصیده یی وجوده کتیرمک ایچون فوق العاده اتعاب ذهن ایتیش اولدیغندن خسته لتهرق باصدیغنی یرلرده کی اک یشیل اوتلری قوریده جق قدر وجودنده آتش حاصل اولمش اولمسیله استدلال ایتیش ایدی . حقیقه بو قصیده سنی نظم ایتدکد نصکره بر قاج کون ایچنده ابن هانی ترک حیات ایتشدر . [۱] »

۱۸ — متنبینک ایلک دورہ اشهراری: بورایه قدر کندیسنی آرزو چوق طایتدیرمش اولدیغمز (متنبی) (سیف الدوله) یه انتسابنه قدر در بدرانه طولاشدیغنی دیار شامده اوکنه راست کله نی مدح ایدیور و (یتیمه الدهر) صاحبک دیدیکی کبی « بعید و قریبه قصیده یازیور و کرکی — طورنا قوشی — و عندلیبی صیدایدیور » ایدی (علی بن منصور الحاجب) ی ایچنده شو :

[۱] الصبح المبني ، ص ۱۶۸ - ۱۷۱ دن نقل ایتدیگمز شو حکایه نك منشأ و مأخذینی بوکتاب صاحبی (ابوتمام) ك بوجه آتی ایکی وقعه سننده بولایور . بونلردن برنجیسی شودر :

(ابوتمام) (بصره) یه توجه ایلش و بو شاعر مشهورك بورایه توجهنی خیر آلان (عبدالصمد ابن المعدل) خلقك کندیسندن یوز چویروب (ابوتمام) « میل ایتلری خوفیه .
انت بین اثنتین تبر زلنا س وتلقاهم بوجه مزال
استنفك راجیاً لوصال من حبیب اوراجیاً فی نوال
ای ماء یبقی لوجك هذا بین ذل الهوی و ذل السوال

« سن بوشهره کیره جک اولورسه ک ناس مواجهه سننده شو ایکی حالدن خالی قالیه جقسک: طالب نوال ویا طلبکار وصال . شو حالده بوذلت عشق وسودا وذل سوال آره سننده یوزکده هانکی یوز صوی قالیر ؟ ! » شعنی کندیسنه کوندرمش و بونك اوزرینه (ابوتمام) بورایه کیرمکدن صرف نظر ایتیش ایدی .

ایکنجیسی :
(ابوتمام) ك (احمد بن المعتصم - (المستعین) لقبیه خلیفه اولان ذاتدر . بونی ابن الاثیر ج ۷ ، ص ۴۵ ده متعصمك حفیدی یعنی متعصمك اوغلی محمدك اوغلی کوسترمش و (ابن مسکوبه) ك (تجارب الامم) ده متعصمك اوغلی کوسترمسنی رد ایتش ر . - حقنده کی « ما فی وقوفك ساعة ... » دییه باشلایان قصیده سنی بوذاته انشاد ایتدیکی وقت مجلسده حاضر بولنان (کندی - ابو یوسف

« كرك حاضر وكرك غائب اولهيم اوبكا كثر احسان وعطاده بر حال اوزره در »
 « بدر كيدر كه هر نره دن باقه حق اولسهك كوزلريكه لمعه دار بر نور اهدا وايتار ايدر »
 « بحر كيدر كه باقنده اولانلره جوهر آتار واوزاقده كيلره سجابه لر كوندرير »
 « كوش كيدر كه كنديسي سمانك اورتة سنده اولديغي حالدہ مغارب ومشار قده كي بلادی
 ضياسيله بر نور وپرسرور ايدر !!... » [۸]

يعقوب بن اسحق الكندي. فيلسوف العرب ناميله . مشهور در الآهيات، طبيعات، رياضياته عائد در تيوزه
 قريب آثاری وارد . [رسالة فيما صدر في الاثر العظيم في سنة ۲۲۲] نام اثرنده بوتاريخمده بر حيات
 اولديغي اكلاشيلمقده در . - بوقصيده ده كي شو :

اقدام عمرو في سماحة حاتم في حلم اخنف في ذكاء اياس

بيتي كلنجه اميرك - احمد بن المعتصم - بوذكر اولنان مشاهير دن : شجاعت وفروسيت ايله مشهور
 (عمر و بن معديكرب) دن داها مقدم داها شجيع وحامدن داها سميع وسخي واخفدن داها حلیم
 و اياس دن داها ذكي اولوب بونلرك فوقنده اولديغي سويليه رك (ابو تمام) ه اعترض ايتمش و ابوتمام
 باشي اوكنه نكوب تأملدن صكره « احسان وانعام وشجاعت وبسالته خصوصاً صرندة اميرك دوننده اولان
 كيمسه لر ايله مثل ايراد ايديشمه اعتراض ايتيك . . » چونكه جناب حق نور ذاتي ايچون آنك اقل
 قليلى اولان مشكاة ايله مثل ضرب و ايراد ايتشدر . [مثل نوره كمشكاة ايت كريمه سني قصد ايدر .]
 مألنده اولان :

لا تنكروا ضربى له من دونه مثلاً شروداً في الندى والباس
 قاله قد ضرب الاقل لنوره مثلاً من المشكاة والنبزاس

شو كوزل جوابي ويره رك مجلسدن طيشاري چيقمش وبوفيلسوف شدت تفكر دن كوزلرينه قان
 هجوم ايتمش اولديغي كورمش اولديغي بوشاعرك قرق كوندن زياده يشايه ميه جغني سويلش وفي الحقيقة
 بومدت ختامنده شاعر وفات ايلش ابدى . مع مافيه بو (الصبح المبني) صاحبي (بديعي) بر روايته
 كوره (ابو تمام) ك بوقصيده سني خليفه (المعتصم) ه اوقويوب اعتراض مذ كوره سريع بر جواب
 بولق اوزره فوق العاده اقباب فكر ايدرك كوزلرينه قان هجوم ايتمكه چوق يشاميه جغني ياننده كي وزير
 خليفه يه سويلش وهر نه ايسترسه دريغ ايدلامسني اخطار ايلش و آرزوسي اوزرينه كنديسنه بو خليفه
 طرفندن (موصل) واليلكي و يرلش واورايه وصولنده قرق كون ظرفنده ترك حيات ايتمش اولديغي
 سويلنديكندن بوني رد ايله خليفه طرفنده دكل (حسن بن وهب) طرفندن بوشهره پوسته ناظري
 تعيين ايديلوب بوراده ايكي سنه يه قريب اجراي مأموريتدن صكره وفات ايتمش اولديغي سويلكي دخی
 اونوتماشدر .

[۸] هذا الذي ابصرت منه حاضراً مثل الذي ابصرت منه غائباً
 كالبدر من حيث التفت رأيتة يهدي الى عينيك نوراً ثاقباً
 كالبحر يقذف للقريب جواهرها جوداً ويبعث للبعيد سحاباً
 كالشمس في كبد السماء وضوءها يغشي البلاد مشارقاً ومغارباً

کې بدیعہ لری حاوی الی بیتہ یاقین بر قصیدہ سیلہ مدح ایتسنہ مقابل بو ممدوحنندن
یالکز بر دینار جائزہ آلمش اولدیغندن بو کوزل قصیدہ « دیناریہ » نامی آلمش ایدی .
نه ممدوحنك قدر و شرفه ونه آلدیغی جائزه نك قلت و کثرتنه باقیان (متنبی) بواثنادہ
جائزه جمعندن زیاده شهرت جمع و جلب ایدیور و (منبج) و (حص) و (لاذقیه)
و (انطاکیه) و (طرسوس) و (رمله) شهرلرینه کیدوب بورالرده کی امرا ، اشراف ،
و علما وقضاته قصیده لر یازیور ایدی .

بونلردن بعضیلرینه ایکی وحتی اوچ قصیده دخی یازدیغی اولیور ایدی که منفعت مادیه دن
زیاده کندی احتیاسات شاعرانه سنی تطمین ایتدیکنندن بونر ایچنده کوزهل عداولنه حق
شعرلری هیچ ده نادر دکلدر . (حسین بن اسحق التنوخی) حقنده اولان قصیده سنده کی شو:
« او؛ هم کنديسندن يا غمور او مولان وهم صواعقبار اوله سندن قور قیلان سیاه بلوط
کې برکنجدر » [۱]

مأله کی بیتی تفسیر و تقسیمک اک کوزل بر نمونه سنی عد اولنمقده در [۲]

بونك برادری (محمد بن اسحق) ك مرثیه سنده دخی تصنع و تکلفدن تجردایله تمامیه
قلبنه وقف کوش ایتمش اولدیغندن پك کوزهل بر اثر وجوده کتیرمش ایدی . برقاچ بیتی
بروجه آتی ترجمه اولنور :

« ای خوابگاه قبرك مجاور ابدیسی !... سنك وجهك اورانی ضیا ونورلره غرق ایتمشدر ،
« سن طوپراغه دفن اولنمزدن اول ییلدیزلرك طوپراغه کیروب کیزلندیکی ظن ایتمزدم »
« سنك تابوتکی کورمزدن اول رضوی - مدینه منوره ده برداغدر - نك اللراوزرنده
یوریه جکی امید ایتمز ایدم !... » [۳]

سراپا کوزیاشی کپی روان اولان بو مرثیه بی تسکین تأثرلرینه مدار بولدقلرندن متوفانك
اقرباسی بونی تمديد ایتسنی متنبیدن رجا ایتمش و (متنبی) ده ارتجالاً اون اوچ بیت دها
علاوه ایدهرک بونلرك حزن و کدرلرینه تسلیت رشاشه لری سرپمش ایدی .

[۱] فتی کالسحاب الجون یخشی و یرتجی برجی الحیا منه و تخشی الصواعق

[۲] العمدة فی صناعة الشعر ونقده ، ج ۲ ، ص ۳۱

[۳] امجاور الیماس رهن قرارة

ما کنت احسب قبل دفنك فی الثری

ما کنت آمل قبل نعشك ان اری

فیها الضیاء بوجهه والنور

ان الکواکب فی التراب تغور

رضوی علی ایدی الرجال تسیر

ادبیات فاکولته سی مجموعه سی - ۸

(بغداد) امیرالامراسی ودها طوغریسی (بغداد وبصره) پادشاهی مشهور (ابوبکر بن رائق) [۱] طرفندن (طبریه) والیدکنه کوندرلمش اولان (بدر بن عمار) . قدر (متنی) نك ؛ روملره مجاورتندن طولای (بلاد ثغور) تسمیه اولنان مذکور بلدهلرده (حمدانی واخشیدی) امراسندن مدیحه کوسی اولدانی ذاتلر اون بش، یکرمی قدردر . شخصیت شاعرانه سی بچشده اشارت ایتدیکمز وجهله کریزکاهلرنده کی سقوطنه مثال اولان بیتي احتوا ایدن قصیده سی بونلردن ؛ (بنی کلاب) امیری (مبنج) لی (سعید بن عبدالله الحسین) حقنده درکه :

سقوط بیتي شو مآله در :

« بلکه امیر بنم ذل وانکساریمی کوروب آجیرده آره مزه کیره رک بنم ایچون ؛ او بنی شهره عالم ایدن محبوبه مه لساناً وساطتده بولنور . » [۲]

« بو کریزکاهدن صکره کی ابیاتک بعضیلری شونلردر :

« اونک آیاغنک طوزی (بنی کلاب) ک کوزلرینه سورمه در و دشمنلری اولان (بنی جناب) . ایسه ؛ قلنجی (بونلری نه ایچون ئولدیردک ؟ . .) دینه کندیسنی لوم « ایده جکلرک لومنی سبق ایدر . نورینک سمای مفخرتده آچمش اولدیغنی یولی فکر تعقیب « ایده جک اولورسه الی الابد اینه مز . بونلردن دشمنلری او قدر قورقمش لردرکه اوکلرندن « قاجیورلرایکن هر نه کورورلر ایسه کندیلرینی قتل ایده جک بر آدم ظن ایدرلر . . . » [۳] (ابوقام) ک [اقصیب ربعم اراکدریسا] دیه باشلایان قصیده سنی تنظیراً عین وزن وعین قافیه ده کی (طرسوسلی محمد بن زریق) حقنده کی برنجی قصیده سنده کی شو :

[۱] ابن الاثیر ج ۸ ، ص ۱۲۳

[۲] بالعموم ادبا متنینک محبوبه سیله کندی آره سنه بویولده ممدوحنی لساناً توسط ایتسنی تربیه وزاهندن خالی بوله رق کندیسنی فنا بروضعیته قویمش اولسنی تنقید ایتدکده درلر . مع مافیه شارح واحدی (عروضی) دن وعروضی دخی متنینک راوی اشعاری وخادمی (ابوبکر شعرائی) دن متنینک بو :

عل الامیری ذلی فیشفع لی الی الی ترکتنی فی الهوی مثلاً
صورتیله اولان بیتنده کی (یشفع) کله سنی (افعال) بابندن اوقومش اولدیغنی و بناء علیه بوسوء تعبیرک اساساً بولمادیغنی ذکر ایتشدر .

[۳] ترابه فی کلاب کحل اعینها
لنوره فی سماء الفخر محترق
وسیغه فی جناب یسبق العذلا
لوصاعد الفکر فیه الدهر مازلا
اذا رأی غیرشی ظنه رجلا
وضاقت الارض حتی کان هاربهم

« اکر اسکندر بونک فکر ورأییه عمل ایتمش اولیدی ظلماته کیتدیکی وقت سراپا
 « او ظلمات کونش کسلیر ایدی .

« یاخود بوتک قلنجی یوم معرکه ده عازر - بنی اسرائیلدن حضرت (عیسی (ع ، س)
 « نک احیا ایتمش اولدیغی کیمسه - ک باشنه اصابت ایتمش اولسیدی عیسی - ع ، س) ی
 « عاجز براقیر ایدی یاخود دکر بونک الی کی اولیدی - جود وعطاسندن کنایه - موسی -
 « ع ، س) یاروب کچه مز ایدی .

« یاخود اونک ضیای جبینی معبود اتخاذا یدلمش اولان آتشدن اولسیدی بتون عالم
 « مجوسی اولور ایدی [۱]

مألنده اولان ایاتی دین نقطه نظرندق تنقید ایدنلر وارسه ده (یتیمه الدهر) صاحبی [۲]
 شعر نقطه نظرندن محاکمه سنی توصیه ایتکده در . [۳]

(بنی عجل) رؤساسندن (مغیث بن علی بن بشر) حقنده کی قصیده سنک نسبی مشهور
 اولوب بعض ایاتی شومالده در :

« کوکلم ؛ مدطنا به احتیاج براقیان بیت قلبمده سا کن براعرابیه نک عشقنه کرفتار
 « اولدی که او اعرابیه نک فدانه وباله تشبیه اولمق خصوصنده قدینه وریقنه ظلم ایدلمشدر .
 « او بیاض قادی لطافت و حسن معاشرتیله انسانی امید دوشور ورسه ده امید بوشه
 چیقار . او ؛ نظرك یقین کوردیکی شعاع شمس بکزر که انسان طوته جغظن ایتدیکی حالده
 الینی اوزاتدیغی زمان هیچ برشی طوته مز ... » [۴]

لو کان ذو القرنین اعلم رأیه	لما اتی الظلمات صرن شعوسا
او کان صادف رأس عازر سیفه	فی یوم معركة لا عیا عیسی
او کان لج البحر مثل یمینه	ما انشق حتی جاز فیه موسی
او کان للنیران ضؤ جبینه	عبدت فکان العالمون مجوسا

[۲] (متنی) یه عائد قسم مخصوصی

[۳] بوقصیده سنه دخی ، بوممدوحی یالکز اون درهم جائزه ویرمش وکندیسنه قصیده نک
 کوزهل اولدیغی سویلئیلرک بو جائزه نک آزانی افاده اولمقله اون درهم داما علاوه ایتمش ایدی .
 (ارشاد الاریب الی معرفة الادیب) ج ۵ ، ۲۰۴

هام القواد باعرابیه سکنت	یتاً من القلب لم نمددله طنباً
مظلومة القدی تشبیه غصنا	مظلومة الریق فی تشبیه ضرباً
بیضاء تطمع فی ماتحت حلتها	وعز ذلك مطلوباً اذا طلباً
کانها الشمس تعینی کف قابضه	شعاعها ویرام الطرف مقتربا

بو ذات حقنده کی ایکنجی قصیده سی: « آنک متوالی اولان انعام و احسانیه زمانک
جور و قهرینی حس ایتیمورز . اینجو دیزینک آلتنده کی ایپلکی حس ایتدیکمز کی . »
مألنده اولان بریتله « دنیا سنکله کسب حسن و زینت ایتدی . کویا که سن زمانک فنده
بر ابتسامسک !... » مألنده دیگر کوزهل بر بیتی حاویدر . [۱]

(عبدالواحد بن العباس بن ابی الاصبع الکاتب) ک مدحیه سننده کی نسیبی شو مشهور
پیتلری محتویدر :

« وداع ایده جکمز وقت سودیکم په چه سنی آچدی ایسه ده فراق ؛ ایراث ایتدیکی
صفر تله یوزینی اورته رک بر په چه اولدی . بو طبیعی صاری په چه ؛ اوزرندن کوز یاشلری
داملا یورکن ایکی دیزی اینجو ایله رصیع ایدلمش بر آلتون صفحه یه بکزیور ایدی . »

بر کیجه سیاه صاچلرینک اوچ اور کوسنی چوزوب بکا کیجه یی دورت کوستردی .
و سواده کی قره یوزینی توجیه ایتدیکندن بر وقتده بکا ایکی قره اراؤه ایتدی [۲] . »

یکرمی بش یاشلرنده ایکن کسب خصوصیت ایتمش اولدینی یوفاروده اسمی سبق ایدن
امرادن (بدر بن عمار) ی دیگر ممدوحلری کی بر قصید ایله مدح ایدوب کچمیور ؛ بونک
حقنده متعدد قصیده لر یازدینی کی دائرة خصوصیتنه داخل اولمش اولدیغندن بونک حیاته
عائد احوال و وقوعاتیه توصیف و تصویر ایدیور ایدی .

(پیغمبرلکی) بحشک صوکنده ایراد ایتمش اولدیغمز متعصیلکانه باشلایان بر قصیده سننده
بو ممدوحنی حجامت ایدن طبییک وقوع بولان خطاسنه شاغرانه تاویللر بولمغه اوغراشمشدر .
بو قصیده سننده پک طوغرو اوله رق « اعظمی موفقیت ؛ انسان طبیعی کندی حالنده براققله
حصوله کلیر ؛ تعمق و تکلف ایله محک طبعیندن خارجه چیقیله جق اولورسه خطا محققدر . »
[۳] دین بوشاعر طبییک بو خطاسنی تاویل ایچون پک چوق تعمق و تکلف کوسترمشدر .

[۱]	وقد خفی الزمان به علينا	کسلک الدر یخفیه النظام
	لقد حسنت بك الاوقات حتى	کانک فی فی فم الزمن ابتسام
[۲]	سفرت و برقعها الفراق بصفرة	سترت محاجرها ولم تک برقعاً
	فکانها والدمع یقطر فوقها	ذهب بسمطی لؤلؤ قدر صعا
	نشرت ثلاث ذوائب من شعرها	لی فی لیلۃ فارت لیا اربعا
	واستقبلت قمر السماء بوجهها	فارتی القمرین فی وقت معا
[۳]	ابلق ما یطلب النجاح به	انطبع و عند التعمق الزلال

[مدوحك قولنى الله آلدينى زمان طيب ؛ عين امل اولان بو قولك ناصل فصد ايديله جكنى بيله مدي (چونكه دامار قطع ايدن طيب امل قطعنى بيله مز ايدى) اكر بو لك ايچينه فصد ضرر ويردى ايسه طيشنه ده تقبيل ضرر ويرمشدر (چوق اوپوله رك كنديسنه عرض احترام ايدمشدر)] [۱] مألنده كى ابيات كى برچوق شرح وتفسيره محتاج ابيات ايله طولديرمشدر .

مع مافيه بو قصيده ده كى :

« ارضك شرق وغربندن سكا كلنلرك چوقلغندن آرتق دوه لر ويوللر شكاييت ايدر اولديلر .
« احسان ايدى ايدى آنجق براز عافيتك قالمشدى آنى ده خسته لقلر كلوب طلب وتمنى ايدىورلر [۲] » مألنده اولان ايكي بيت ايچون (ابن الاثير) اظهار تقديرات ايله خسته لق حقنده بوندن دها كوزمل هيچ بر شعر كورمديكنى سويلمكده در [۳] كه اولجه (ابن الاثير) ك تصوير و توصيف مرضده (متبنى) يى يالكز بولمش اولديغنى (متبنى نك اك اى شعرلرى) مبحثك صوكده سويلمش ايدك .

بونك حقنده كى قصايدنيك برى شو مشهور نسيب ايله باشلار :
« آنلرك دوه لرنيك كيديشى آهسته ايديسه ده آرقه لرندن كوز ياشلريمك سيري سريع ايدى .
« كويا كه درملر كوز قاپاقلريمك اوزرلرينه اوطورمشلر ايدى ده قالملييله كوزلرمك ياشى بوشاندى [۴] .

« اوقادينلر نقشلى لباسلرى تجمل و تزين ايچون دكل حسن جماللرينى نظاردن صيانت

مددت فى راحة الطيب يداً	فنادرى كيف يقطع الامل	[۱]
ان يكن البضع ضرباً طنها	فر بما ضر ظهرها القبل	
قصدت من شرقها ومغربها	حتى اشتهكتك الركاب والسبل	[۲]
لم يبق الا قليل عافية	قد وفدت تجديكها العليل	

[۳] المثل السائر ص ۱۹۵

[۴] ديوان شارح لرنيك برنجيسى (ابو الفتح بن جنى) بومالك سبب بكاده سويلنمش اك ظريف برسوز اولديغنى سويلمش اولمسنه مقابل (ملك روم ؟) ك ياننده انشاد اولنوب طلبى اوزرم كنديسنه رجه ايديلنجه « بوشاعزدن دها يالانجى كيمسه كورمدم . . . انسانك كوزى اوزرينه دوه لر چوكرده آنى هلاك ايتزمى ؟ » ديمش اولمسنى نقلى ايكي غريب تضاد تشكيل ايتزمى . . . المثل السائر ص ۱۹۶

« و محافظه ایچون کیدیلر. و صاحبی کوزللك اظهار ایتك ایچون دكل ایچنده غائب اولماق
ایچون اوردیلر [۱] »

(طبریه) کولی جوارنده ظهور ایتش اولان بر آرسلان بو امیره ای بر فرصت
احضار ایتدیکندن آدملیله برابر بو حیوان اوزرینه چیقمشلر وراکب اولدیغی آت اوزرینه
صیحرایان بو حیوانه قلیج چکمکه میدان بوله میوب قیرباجله وورمش و یاننده کی آدملی
در حال بو حیوانی اتلاف ایتشلر ایدی که بو وقعه (متنی) یه کوزل بر زمین تشکیل ایتش
وبونک ایچون بر قصیده یازمش ایدی. بونده کی آرسلان حقنده کی توصیفاتی بروجه آتیدر:
« ای شدید آرسلانی قیرباجیله طوپراقله بولایان قهرمان ... سیف صارمکی کیملر
ایچون صاقلایورسک؟! ... »

(اردن) حوالیسنه بو حیوان بر بلیه کسلمش و آنک بوجوار یولجیلرندن پارالادیغی
کیمسه لک باشلی اوفاق برطاغ تشکیل ایتش ایدی .
« بوقیزیل حیوان (طبریه) کولنه صو ایچمکه کلدیکی زمان زئیری بتون فرات
ونیلی طوتاردی .

« قتل ایتش اولدیغی قهرمانلرک قانلرندن بر قاتداها قیزیللغی آرتمش ... و اورماننده
بویننده کی قیللردن مرکب دیکر بر اومان ایچنده بولمشدر .
« کوزلرینه قارانلقده محاذی اولان کیمسه کندیسینی اوزاقدن کورینان ایکی آتش
نقطه سی قارشوسنده ظن ایدر ... »

« قورقونه اولدیغی بیلمدیکندن تک باشنه گزر وبوتک وتنهالغی مناسبتیله راهبیره
بکزر سده بو راهب اونلر کی تحلیل و تحریم بیلمز ...
« کبر و عظمتندن طوپراغه ؛ طبییک خسته نبضنه باصمسی کی یواش یواش باصار .
« قیزدیغی وقت قفاسنک تویلرینی باشنه طوغری برا کلیل تشکیل ایده جک قدر دیکر
« بو حیوان بتون وجودینی کوکسنه طوپلامش و عرضی ؛ طولی اولمش ایدی. صیچرایه جنی
« و قتیکی حالی .

فکان مسیر عیسهم ذمیلا	وسیرالدمع اثرهم انهمالا
کان العیس کانت فوق جفنی	مناخات فلما ثرن سالا
لیسن الوشی لا متجملات	ولکن کی یصن به الجمالا
وضفرون الغدائر لالحسن	ولکن خفن فی الشعر الضلالا

« سن آنک قارشوسنده وضعیت آلمزددن اول اوسنک آتکک اوزرینه اویله شدتله
 « هجوم ایتدی که اگر سکا اصابت ایتیه ایدی بو شدتیه سندن بر میل اوزاغه دوشه جک
 « ایدی . فقط سنک قوتک آکا آلدانمش اولدیغنی بیلدیردی و اوده تسلیم نفسه مجبور
 اولدی [۱] .

متنبینک علناً ادعای نبوت ایتش اولدیغنی بر درلو خاطر لرینه کتیر میوب کندیسندن
 اقوال اتقا کارانه بکلین شارح لری استعاضه یه سوق ایدن شو :

« سنک الوهیت حقنده کی علم واسعک خلق آراسنده تقسیم ایدلمش اولسیدی جناب حق
 آنلره پیغمبر لر بعث و ارسال ایتمز وسنک اقوالک بین الناس منتشر اولیدی فرقان، تورا
 و انجیلی ده انزال ایلز ایدی .. [۲] مألده کی بیتلر ایله بوقصیده سنه ختام ویرمشدر .
 بو (بدر بن عمار) ک والیلکی (ابن رائق) طرفندن (صور) و (صیدا) ساحلارینه ده
 تشمیل ایدلمی (متنبی) یه شویولده مدیحه خوان اولمق فرصتی ویرمش ایدی :
 « سنی (صور) ایله می یوقسه (صور) ی سنکله می تبریک و تهنیه ایدلم ...؟

امعزاللیث الهزبر بسوطه	[۱]
وقعت علی الاردن منه بلیة	
ورد اذاور دالبحیره شاربا	
متخضب بدم الفوارس لابس	
ما قوبلت عیناه الا ظنتا	
فی وحدة الرهبان الا انه	
یطأ الثرى مترقفاً من تیهه	
ویرد عفرته الی یا فوخه	
مازال یجمع نفسه فی زوره	
سبق التقاءکه بو ثبة هاجم	
خذلته قوته و قدکا فحته	

(متوکل) خلیفه نک وزیر ی (فتح بن خاقان) ک مدحنده اولان قصیده لرینک یرنده (بحتری)
 دحی بو وزیر ایله قارشو قارشویه کلش اولان آرسلا نی تصویر و توصیف ایتش ایسه ده (ابن الاثیر)
 (بحتری) نک توصیفی ناتمام بولوب (متنبی) یی کندیسنه پک بیوک بر فائقیتله ترجیح و تقدیم
 ایدیور المثل السائر ص ۴۹۶ . [آرسلان تصویرنده عربلرده (بشر بن عوانه) یی کچن اولما مشدر .
 بونک بو خصوصده شعر ی غایه عد اولنور . (بدیع الزمان همدانی) طرفندن نقل وروایت اولنان
 بوشعر معروف کندیسنک (الجوائب) مطبعه سنده طبع اولنان مقاماتنک نهایتده موجوددر .]

لوکات علمک بالآله منسماً	[۲]
لوکان لفظک فیهما ما انزل	
فی الناس ما بعث الا له رسولا	
الفرقان والتوارة و الانجیلا	

« (اردن) و سواحل استصغار اولنه جق يرلر دكل ايسهده سنك علوقدريكه نسبتله كوچك كورينور .

« بلدهلر يكدیكرلرینه حسد ایتمه باشلادیلر حتی اکر جانلری اولسیدی شرق و غربده کی بتون بلاد و امصار کلوب سنك تحت ولایتکه داخل اوله جقلر ایدی .

« اکر بو بلاد و امصارك كوز و آغیزلری اولیدی سن کندیلرینك والیسی اولمديغندن هپسی آغلايه جق ایدیلر [۱] ... (متنی) سفر و حضرده بو (طبریہ) والیسنك یاننده

بولنیور ایدی . (ابن رائق) دن بوکا والیلک خلعتی ورود ایتدیکی زمان (متنی) راحتسز اولمسنه

رغمأ ینه مدیحه کولغنی بر اقامش ایدی . بونك ساحلدن (طبریہ) یه عودتنده خارج شهره رکز ایدلمش اولان ایچریسی رسملی چادرینك بو رسملرینی کندیسنه پریلرک اشتیاقندن

رسملره کیروب رؤیت جمالی ایچون اجاله انظار ایتمکده اولمیرله « [۲] تعلیل و تاویل ایدیور که شارح اول (ابن جنی) جانلی کی ظن اولنان ماهرانه ترسیم اولنش صورتلری

توصیفده بوندن داها ای بر سوز تخطر ایتدیکنی سویلمکده در . بو والینك (ابن کروس) نامنده یکچشم [۳] بر مصاحبی متنبینك هر مجلسده کی

مقامه مناسب ارتجالاً سویلمکده اولدیغی اشعارینی اولجه احضار ایتمکده اولدیغی ذهابنه دوشهرک والینك اوکنده کندیسنی افلاس ایتدیرمک مقصیدله خاطره کلیه جک غریب

بر اویونجاق ایله مجلسه کیرمش ایدی که النده بر دمت ریحان بولنان وبر آیاغنی قالدیرمش اولان اوزون صاحلی بر قیز تمثیل ایدن بو اویونجاق بر میل اوزرینه ربط ایدلمش اولوب

مجلسده بولنانلرک اوکلرنده تدویر ایدیلیور وبالطبع بونلرک بریسنك اوکنده توقف ایدیور ایدی که (متنی) مجلسده حاضر بولنانلرک اوکلرنده بو بیكک هر توقفنده مختلف اشعار

مرتجله ایراد ایدهرک بالعموم حاضرונك حیرت و تقدیرلرینی جلب ایتمش ایدی .

[۱] نهی بصور ام نهنھا بکا و قل للذی صور وانت له لکا

وما صغرا لاردن والساحل الذی حیث به الا الی جنب قدرکا

تحاسدت البلدان حتی لو انھا نفوس لسا رالشرق والغرب تحوکا

واصبح مصر لا تکنون امیره و لوانه ذو مقلة و فم بکا

[۲] سادکت تمائیل القباب الجن من شوق بها فادرن فیک الاعینا

[۳] بونك هجومیه سننده کی (متنی) نک شو « ای ابن کروس ! ای کورک یاریسی ! . . .

دیگر بر تعبیر ایله ای کوز لنیک نصفی - فیا ابن کروس یانصف اعمی ، وان تفنخر فیا نصف البصیر «

یتی یکچشم اولانلری توصیفده نا شیئده بر تعبیردر .

شرابدن خوشلایمان (متنی) ایلك دفعهده بونكه همبزم عشرت اولمش و مضطراً
ایچمکده اولدیغنی سویلمکی اونوتماشدر . [۱]

(بدر بن عمار) دن آیریلدقدنصکره (انطاکیه) یه کلوب حسن ابتدلرندن برینی
تشکیل ایدن « ای منازل جانان ! سنكده قلمبرده منازل واردر . سن خراب اولمش
ایسهكده آنلر هنور خراب اولیوب سنك یادکله معمور و آباداندر . . . [۲] »

مألنده کی بیت ایله باشیلایان بر قصیده سیله (انطاکیه) لی (قاضی ابوالفضل احمد بن
عبدالله) ی و دیگر بر قصیده سیله اوتارینخنده بو شهرده قاضی بولنان (ابو عبدالله محمد بن
عبدالله بن محمد الحصبی) ی مدح ایتدیکی کبی برنجینک برادری اشرافدن (ابوسهل سعید)
ایله (علی بن احمد بن عامر) ایچون دخی برر قصیده یازمشدرکه بتون بو قصیده لرینک
ابتدلرینی دیگر قصیده لری کبی نسیب تشکیل ایتمکده در .

بو صوڪ ذات حقنده کی قصیده سنك احتوا ایتدیکی شو :

« سنك حقهكده سویلمش اولدیغم شعرلرك ایتاتی یازیلدیغی وقت بونلرك نورندن مرکب
بیاضلاتمق راده سنه کیر و بونلرك معانی و مبانیسی کویا که ثریا و یاخود سنك شیم غرا کدر .
[۳] مألنده کی بیتلر لطیف عد اولنور . خراسانی (ابوالحسن علی بن احمد المری)
حقنده کی قصیده سی غایت کوزمل اولوب جواهر معاینک کثرتندن انسان کوزینک اوکنده
ر خزینه کشاد ایدلمش ظن ایدر . بعض بیتلری :

« افتتاح کلام اوله رق صحائف مجده (بسمله) یازیلوب بونی (قیس - ممدوحنك منسوب
اولدیغی قبیله) تعقیب ایتدی و بشقه برکله علاوه اولمیهرك ختام ویرلدی . بونلرك کیجه لری
ایقاد ایتدکلری آنشك کثرتندن صباح و کوندوزلری مسافرلری اطعام ایچون یاقدقلری
آتشلرك دومانندن کیجه در . . .

اعضامزك خیرلیسی باشلر ایسهده بونلره ؛ بزی سکا کتیردکلرندن آیاقلرمز کسب

[۱]	لم تر من نادمت الا کا	لا لسوی و دك لی ذا کا
	ولا لحیها ولکنی	اسیت ارجوڪ واخشا کا
[۲]	لك یا منازل فی القلوب منازل	اقفرت انت وهن منك او اهل
[۳]	وما قلت من شعر تکاد بیوته	اذا کتبت بیض من نورها الخبر
[۴]	كان المعانی فی فصاحة لفظها	نجوم الثریا او خلأفق المرهر

فاثقت ایتدی » [۱]

(ابو ایوب احمد بن عمران) نام ذات حقنده کی قصیده سنده شو :
 « محمد اخلاقیهك سوزلر كده ظاهر در . آتک صوی اولدینی کیشنیشدن بللی
 اولدینی کی . »

« سنک حائر اولدیغک مرتبه رفیعهدن سنی اسقاط ایتک ایستینلر ناحق یره یوریلرلر .
 اوت .. قمری هاله سندن چیقارمق ممکن دکدر ... » [۲]
 مالدکی ابکی بیتدن برنجیسی ذوقزه موافق کمر سده ایکنجیسی هر کسجه کوزمل
 صایله بیلیر . بونده کی :

« نیجه مهاله که قلبمده هیچ برهیجان دویمهدن طبیعی بر حال ایله کیر مشمدر . یغما کر لکرم
 اثناسنده غدالری حیوانات وحشیه اولان بنم کی نیجه یغما جیلری حیوانات وحشیه
 قوت اوله رق ترک ایتدم . اولره کویا که جبهه لر نده (بنی عمران - ممدو حنک منسوب اولدینی
 عائله) ک ایادی وعطایاسی بولنان آق النلی آتلا ایله قارشو طور دم ... » [۳] مالدده اولان
 کریزکاهی (ابن الاثیر) اک کوزل کریزکاهلردن عد ایدر . [۴]

احباسندن (ابو محمد) نامنده برینک کراراً وقوع بولان دعوتی اوزرینه (متنی) یی
 (رمله) ده کوریورز که بورانک والیدی (ابو محمد الحسن بن عبیدالله بن طغج) کندیسنه
 حرمت ایتمش اولدیغندن اوده بالمقابله بو والیه اوزون و سراپا بدایع مخترعاتیلله طولو بر
 قصیده یازمش ایدی .

بو کوزمل و اوزون قصیده نك کریزکاهی (ابن الاثیر) بدیع بولدینی کی [۵]
 تشبیه نده کی شو :

کتبت فی صحائف المجد بسم	[۱]
لیلها صبحها من النار والاصباح	
خیر اعضائنا الرؤس ولكن	
کرم تبین فی کلامک مائلا	[۲]
اعیا زوالک عن محل نلتہ	
ومطالب فیها الهلاک ایتها	[۳]
ومقانب بمقانب غادرته	
وقبلتها غرر الجباد کائما	
[۴] المثل السائر ، ص ۱۹	
[۵] المثل السائر ، ص ۲۰	

ثم قیس وبعد قیس السلام
 لیل من الدخان یتام
 فضلتها بقصدک الاقدام
 و بین عتق الخیل فی اصواتها
 لا تخرج الاقمار عن هالاتها
 بثت الجنان کانتی لم آتها
 اقوات وحش کن من اقواتها
 ایدی بنی عمران فی جبهاتها

« اوقیزلر کمال لطافتنه خرام ایتدکلی وقت کیمش اولدقلری نقشلی دیبالرک نقشلی
 ترمین وجودلرینه انتقاش ایدر. تبسم ایتدکلی زمان دوداقلری آره لرنده کور بلان دیشلری
 اینجویه بکزه دیکندن کردنلری دوداقلری آره سندن [دیشلری قصد ایدیور] توشیح
 اولمش ظن اولنور [کردنلکلی قصد ایدیور] « [۱] مألنده کی بیتلردخی کوزلدر .

بووالی بی مدح ایدرکن بونک عسکرلرینی شو یولده توصیف وتصویر ایدر :
 « بونک عسکرلری فوقنده کی کونش اوزر نرنده کندیله براب کیدن بیوک قارتالردن
 [قتل ایده جکلی دشمن جتهلرینی یمک ایچون] ضعیف برضیا ایچنده در. ضیای شمس
 بوقوشلرک جسم قانادلری آره سندن برفرجه بوله جق اولور سه عسکرلرک باشلرنده کی مغفرلر
 اوزرنده پاره کی تدور ایدر .
 « سلا حلرک پاریلدیسی و عسکرلرک هاریلتیسندن نه شمشک چاقماسنی کورور ونه کوک
 کورله مسنی ایشیدیرسک » [۲]

(ابن الاثیر) بونلری (متنبی) نک اعجاز کارانه اولان اشعارندن عد ایدیور و «بتون
 اشعار ایچنده بونلردن بشقه پارچه لر اولیه ایدی بونلر ایله فضیلت تقدیمه کسب استحقاق
 ایدر ایدی . . . » دییور [۳] (متنبی) نک بر ایام بووالینک ندیم و مصاحبی اوله رق
 قالمش اولدیغنی کوریورز .
 نهایت « بو وداع بر محبک وداعی دکل . . . بو وداع روحک جسده وداعیدر . . . » [۴]
 دییه بوندن ده آیریلدی .

(متنبی) بی بو ذاتدن صکره (انطاکیه) والیسی مذکور (ابوالعشائر) ه کسب
 خصوصیت ایتمش بولیور . بو والی حقنده ایلك انشاد ایتمش اولدیغنی قصیده سی :
 « او محبوبه عشق و سوداسندن هر کوزی آغلار کوردیکنده کوز یاشنی کوزلرده

[۱] حسان التثنی ینقش الوش مثله
 ویبسمن عن درتقلدن مثله
 [۲] تمر علیه الشمس وهی ضعیفة
 اذا ضوؤها لاقی من الطیر فرجة
 ویخفی علیک الرعد والبرق فوقه
 اذا مسن فی اجسامهن النواعم
 کان التراقی وشحت باللباسم
 تطالعه من بین ریش القشاعم
 تدور فوق البیض مثل الدراهم
 من اللمع فی حافته والهمام

[۳] المثل السائر ، ص ۴۹۴

[۴] ماذا الوداع وداع الوامق الکمد هذا الوداع الروح والجسد

« طبیعی و خلقی ظن ایدیور . کندی کوزندن بشقه هر کوردیکی کوزی آغلار کورن
« آجیمق نه اولدیغنی ناصل بیلیر ؟ ! . . . » [۱]

ییتلریله باشلارکه بونلری متنینک ابداع و اختراع ایتمش اولدیغنی مطالع رقیقه‌دن
عد ایتمکده علماء ادب متفق ایسه‌ده ایکنجی بیتنده پک حقی اوله‌رق (ابن‌الاثیر) تنافر
حروف بولمقده‌در . [۲]

بو قصیده‌سنک دردنجی بیتنده :

« زیارته مانع اولیور ایدک . ایشته بو کون اوپله بر حاله کلدیم که سنی زیارته نائل
« اوله‌جق اولسه‌م بیله اشتیاقکه وجودم اریدیکندن سنکله معانقه‌یه بو سفر ضعفم مانع
« اوله‌جق . » [۳] مألنده کی بیت (شخصیت شاعرانه‌سی) بحثنده اشارت ایتدیکمز
مبالغات افراطکارانه سنه بر مثال اوله‌بیلیر .

تحسب‌الدمع خلقة فی الماکفی
راءها نیر جفها غیر راقی

[۱] آراها لکثرة‌العشان

کیف ترثی‌الذی تری کل جفن

[۲] المثر السائر ، ص ۱۸۰

[۳] حلت دون‌المزار فالیوم لوزر ت لخال‌التحول دون‌العناق

دیوان متنبی شارح‌لرینک برنجیسی (ابوالفتح بن جنی) یه‌قرق سنه افاضه علومده بولنش اولان
و حتی بحث مخصوصنده سویلدیکمز وجه اوزره (متنبی) نک‌ده استاذی بولنان (ابو علی‌الفارسی)
بو ایکنجی تلیدینک یعنی (متنبی) نک شعرلرینی بکنمز و بوندنطولایی (متنبی) نک اک مشهور
طرفداری اولان بو قدملی تلیدینی متأثر ایدر ایدی . بر کون بو استاذک مدار بحث اولمق اوزره
بر بیت ایراد ایتمی تکلیفی (ابوالفتح) اغتنام ایله (متنبی) نک بو بیتنی ایراد ایلش و استاذبکه‌نوب
تکرار ایتدیره‌رک قائلنک کیم اولدیغنی سوال ایتمش ایدی . ابوالفتح :

ازورهم و سواد‌اللیل یشفع لی و انثنی و بیاض‌الصبح یغری بی

« بن انلری سواد لیلک حمایت و شفاعتی آلتنده زیارت ایدر ؛ و صباحک بیاضلغی رقبایی‌اوزریمه
دعوت ایتدیک حالدده عودت ایلرم . . . »

مألنده اولان ؛ (یتیمه‌الدهر) صاحب‌نک دیدیکی وجه اوزره متنبینک (امیر شعری) ینی‌انشاد
ایله ؛ (بونی سویلین شاعر‌در) دیوب قائلنک کیم اولدیغنی کتم ایلش و استاذ « والله . بو داها
کوزهل کیمکدر بونلر ؟ ! . . . » دییه تکراراً صور‌دیغنی حالدده (ابوالفتح) ینه تصریح ایتیه‌رک ؛
متنبینک یوقاروده اسمی کجن (بدرین عمار) حقنده‌کی بر قصیده‌سی اییاتندن اولان :

امضی ارادته فسوف له‌قد و استقرب‌الاقصی فثم له‌هنا

« عزم و اراده‌سی او قدر قوی و سرعت‌لیدر که برایشه نیت ایتدیک وقت در حال حصول بولیویرمکله
« استقبال ؛ ماضی و غایه قصوا اولان بعدت قریت اولور . . . »

ینه بو قصیده ده کی :

« هر هانکی طرفه توجه ایتسه لر دشمنلرینه کندیلرندن اول قورقولری واصل اولدیغندن
کویا که قبل التلاقی قتال واقع اولمده در ... قلنجلری دشمن کسمکه او قدر آلیشیدر که
همان همان دشمنلرک بیونلرینه طوغری کندی کندیلرینه قینلرندن چیقماق اوزره درلر. [۱] »
مألنده اولان ایکی بیت متیننک اشعار مشهوره سندندر،

بو قصیده ده کی :

« قهرمانلرک کورلرکری ئولوم ایله کسب تکمل ایدر . تمام اولمی محاق ایله اولان
بدرلر کی ... [۲] »
مألنده کی بیت هر نه قدر هدف اعتراض اولمش ایسه ده کوزهل بر تشبیهی احتوا
ایتمکده در ..

ینه بو قصیده ده (متنی) ابوالعشائرک عاٹله سنه ده تشمیل مدح ایله :

« اصالت و نجابت و حسن اخلاق لریله برابر عین زمانده کندیلرندن شدت و صلابت
دخی ظهور ایتمی صویه بکزه ره که بو ؛ لطافت و عذوبتیه برابر قلنجلرک آغزینه شدت
وحدت بخش ایدر [دمیرده صو ویرمکی قصد ایدیور] دیور . [۳]
بوندنصو کره ینه شویولده (ابوالعشائر) ی مدحه رجوع ایدر :
« سنک شمس افعالکده کی اقوال شمس کی دکدر . . فقط ؛ یالیکز اشراق شمس

کیدر ..

دین شاعرکدر دیمش و بوده استاذک خوشنه کیده رک قائلی اکلامق مراقیله تکرار صورمش
(و ابوالفتح) (متنی) بی تمامیه بو استاذه تقدیر ایتدیرمک ایچون ینه اسمنی تصریح ایتیه رک :
ووضع الذی فی موضع السیف بالعلی مضر کوضع السیف فی موضع التدی
« مستحق سیف و جزا اولانلره انعام و احسانده بولنق ؛ سزاوارانعام اولانلره سیف ایله معامله
ایتمک قدر شرف حکومتیه مضرت ایراث ایدن مواددندر ... »
بیتنی سویلین شاعرکدر . دیمسیله استاذ بونی ده استحسان ایلش و محاوره دخی اوزامش اولقله
آرتق استاذک قائلی اکلامق مراقی (ابوالفتح) ازاله ایتمک ایچون :
« بونلر ؛ استاذک کندیسنی استیقال و قیافتنی بکنمیدیکی شاعرکدر ... » دییه رک قائلک (متنی)
اولدیغنی افاده ایتش و استاذ بوکوندن اعتباراً (متنی) بی تقدیر ایتکه باشلامش ایدی

[۱] بشوا الرعب فی قلوب الاعداد می فکان القتال قبل التلاقی

وتکاد الظی لما عودوها تنتفی نفسها الی الاعناق

[۲] کل ذمر یزداد فی الموت حسناً کبدور تمامها فی المحاق

[۳] کرم خشن الجوانب منهم فهو کالماء فی الشفار الرقاق

شاعر مجد و معالی سنسک . سنک ارقداشکده [کنديسني قصد ايدييور] شاعر
لفظدرکه هرايکيسيده کندی زمينلرنده اينجه معنالك وييدرلر ... [۱]
(متني) بووالی نك دخی (طبریه) والیسی (بدر بن عمار) کبی خصوصی شاعری اولمش
وهر فرصته بونی مدحه باشلامش ایدی .

بونكده مجالس عیش ونوشنده بولنان (متني) شراب ايجمامكده کی امساکنی
محافظه ايدييور ایدی . برکون بووالینك بزم شرابنده ههزارن (خیزران) دن معمول بر قوطی
داخلنه موضوع اوزری اینجولر ايله تزیین ایدلمش مسك طوپنی سطحی کویوکلنمش سیاه
شرابه بکزتمش وبونی ارتجالی برشعریله افاده ایتمش ایدی [۲]
ملوك وامرا تزدنده (متني) نك مظهر اولمقده اولدینی بو حسن قبوللر کنديسنك اطرافنده
رفتبلر اویانديريور ایدی .

(بدر بن عمار) ك ياننده ايكن کنديسنه (ابن کروس) رقیب اولمش اولدینی کبی
بورادهده (متني) نك دوستی اولوب اساساً کنديسني بووالی یه تقدیم ایتمش اولان (مسعودی)
نامنده بریسی علیه دونهرك رقابته باشلامش ایدی .

اسکی عرب شاعرلری کبی [ذکر منازل] ايله باشلايان بووالی حقنده کی ايكنجی
قصيده سی بونی مدحدن زیاده بو رقیبی ذمه منعطفدر . « بو آدم (متني) نك قیمتی تقدیر
ایتمدیکی حالده (متني) بونی پك اعلا بیلور و علیهنده تصنیع اولنان یالان ؛ بونی نقل
ایدن کیسه قدر (متني) یه اهمیتسز کلیور و بعضاً یمکده ؛ ییدیکی اکم قدر دگری
اولیان کیسه ايله برابر بولنق فلا کتنه کرفتار اولیور ، ایدی . « فقط کنديسني بونلر
ایله بر محله بولنق مجبوریتنده براقان ؛ (ابوالعشائر) ك احسانی اولان لباسلری
کنديسنك ملکی اولیان یرلرده کیمکدن استحیا ایتسی ایدی » [۳] (متني) نك بووالی نك
یاننده دخی قاله میه جغنی کشف ایتک کوچ دکل ایدی .

[۱] ایس قوی فی شمس فعلک کالشم .. س ولکن کالشمس فی الاشراق

شاعرالمجد خدنه شاعرالف .. ظ کلانا رب المعانی الدقاق

[۲] وبنیة من خیزران ضمنت بطیحة نبتت بنار فیید

نظم الامیر لها قلادة لؤلؤ کفعاله وکلامه فی المشهد

کالکاس باشرها المزاج فابرزت ، زیداً یدور علی شراب اسود

[۳] انا الکذاب الذی کاذبه اهون عمدي من الذی نقله

وربما اشهد الطعام معی من لایساوی الجزی الذی اکل

مماشاته بیکانه اولان بوحر شاعر کندیسنه تحمیل ذلت ایتمه که مجبور اولمدیغی کی اساساً
دخی والیرله دکل؛ پادشاهلره ندیم اولمغه لایق اولدیغندن بو والیرک نزدنده قالمیه جفی
طبیعی ایدی .

مثنوی

« ایکنجی قسم »

« (لافور اخشیری) به انتسابه قمر »

(سیف الدوله) [۱] نک

والدردر برغم من جهله
اسحب فی غیر ارضه حله

ویظهر الجهل بی واعرفه
مستحییاً فی ابی العشاء ان

[۱] [آل حمد آن] ایچنده اک زیاده حائز شهرت اولان ذاتدر . روملر ایله اجرا ایتمش
اولدیغی قرقدن زیاده محاربه لری کندیسنه بوشهرتی تأمین ایتدیکی کی علم و ادبی حمایه سی دخی آیریمجه
سبب شهرت واعتلاسی اولمشدر . یوقاروده سویلیدی کمز وجهله خلیفه لردن بشقه هیج براسلام حکمداری
سراینه بونک قدر علما و شعرائی جمع و جذب ایدمه مامش ایدی . کندیسنی یالکنز مادی دکل
شعر و ادبه منسوب اولمقله معنوی ثروته ده مالک ایدی . غریب بر اثر تصادف اوله رق تاریخ
ولادتی کنندی شاعری (مثنوی) نک تاریخ ولادتک عینی اولارق (۳۰۳) سنه عجریه سنه مصادف ایدی .
وفاتی (مثنوی) نک قتل اولمه سندن ایکی سنه صکره در . (۳۵۶) ده [اخشیدی] لک برنجی
[محمد بن طغج] ک والیسی [احمد بن سعید الکلابی] دن (۳۳۳) ده (حلب) وبالاخره (حمص) ی
آلوب بو برنجی شهری مرکز اتحاد ایلدی .

نه مؤمنانه برحرکتدرکه : روملر ایله اولان محارباتندن عودتنده اوزرندن سیلکیلن طوزلری
حفظ ایتدیروب بونلردن ال جسامتنده اعمال ایدیلن طوغله یی وفاتنده لحدی ایچنده باشنک آلتنه وضع
ایدلمکی وصیت ایتمش ایدی . وفاتنده تابوتی (حلب) دن (میافارقین) نقل اولنوب اوراده کی والده سنک
تریه سنه دفن اولمشدر .

(قوسی قزح) توصیفی حقنده کی شو :

فقام فی اجفانه سنة الغمض
فمن بین منقض علینا ومنقض
علی الجو دکناً والحواشی علی الارض

وساق صبیح للصبح دعوته
یطوف بکاسات العقار کانجم
وقد نشرت ایدی الجنوب مطارفاً

(برزویه) [۱] مظفریتندن (۳۳۷) ده [۲] [انطاکیه] یه عودتنده عظیم مراسم
ظفر اجرا ایدمش و بو حکمدار مظفر تبریکاتی روم ملکینک باشنده کی تاجیله کندیسنه
سجده ایتدیکنی و مختلف یرلرنده آغاچ و حیوانات وحشیه رسملرینی کوسترن دیباجدن
معمول ایکی دیرکلی بر چادرده قبول ایتمش ایدی .

مابعدی وار

محمد شرف الدین

« دارالفنون الهیات فاکولته سی کلام تاریخی مدرسی »

یطر زها قوس السحاب با صفر علی احمر فی اخضر تحت میض
کا ذیال خود اقیلت فی غلائل مصبغة والبعض اقصر من ارض
« ساقی صبیحی، صبوح - صباحین ایچیلان شراب - ایچون چاغیردم. کوزلرنده اویقوخموراقیله
تقالقدی. طولوب بوشالان شراب قدحلینی ییلدیزلر کبی دورو سیر ایتدیرمکه باشلادی. جوسمایه پوپراز
روزکارینک الری اتکری ارضه طوغری صارقش ویکدیگری اوزرینه کلش آتقیلر آتمش [بلوطلر]
ایدی که قوس سحاب [قوس قزح] بونلرک کنارلرینی قرمری صاری، یشیل و بیاض رنکر ایلله
تطریز ایتمش [اطرافنه صو چکمش] ایدی. برکوزهل قیزک یکدیگرندن قیصه مختلف رنکرده
کیمش اولدیفی ایچ کوملکرینک اتکری کبی « شعری (یتیمه الدهر صاحبی بو پادشاهه استاد
ایتمکده در .

[۱] سواحل شامیه یه قریب اطرافنی وادیلر ایلله محاط ؛ یوکسک برداغک تپه سنده متین بر قلعه
اولوب ارتفاعی (۵۷۰) ذراعدر . حصانت و مناعتی فرنکرجه مثل اوله رق ضرب اولنور .
(معجم البلدان)

[۲] الصبح المنی صاحبی (۳۳۴) اولوق اوزره ضبط ایدر .